

OPINNÄYTETYÖ

Kuinka parantaa kuuron ja poliisin välistä vuorovaikutusta poliisin kenttätilanteissa?

Senni Bannat

Siiri Omar

Tiia Portimo

Tulkki (AMK)

(240 op)

Arvioitavaksi jättämisaika

5/2023

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Tulkki (AMK)

Tekijät: Senni Bannat, Siiri Omar ja Tiia Portimo
Opinnäytetyön nimi: Kuinka parantaa kuuron ja poliisin välistä vuorovaikutusta poliisin kenttätilanteissa?
Sivumäärä: 40 ja 11 liitesivua
Työn ohjaaja(t): Outi Kuvaja
Työn tilaaja(t): Hämeen poliisilaitos

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin, kuinka parantaa kuuron ja poliisin välistä vuorovaikutusta poliisin kenttätilanteissa, ilman tulkkia. Kommunikaatiolla on suuri merkitys kohtaamisissa, niin arkielämässä, kuin sen ulkopuolellakin. Kuurot ja poliisit kohtaavat kentällä kommunikaatio-ongelmia, jotka hankaloittavat kentällä työskentelyä ja asioiden selvittelyä. Kenttätilanteissa tulkkia ei ole aina mahdollista saada paikalle, jolloin tilanteissa syntyy muun muassa väärinymmärryksiä, ja ne voivat helposti johtaa siihen, että tilanne jää selvittämättä.

Tutkimuskysymyksenä tässä opinnäytetyössä on, millä keinoilla kuuron ja poliisin välistä vuorovaikutusta voisi kenttätilanteissa parantaa. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään parannusehdotuksia tähän kysymykseen sekä kuurojen että poliisien näkökulmasta.

Tutkimuskysymykseen haettiin vastausta sähköisellä kyselyllä ja haastattelulla. Tutkimusta varten teimme Hämeen poliisilaitoksen kentällä työskenteleville poliiseille verkkokyselyn. Kysely sisälsi 10 kysymystä liittyen kuuron henkilön kohtaamiseen poliisin työssä kentällä, tilanteen kommunikaatiotapoihin, sekä toiveisiin tulevaisuuden kohtaamisista varten. Kuuroille teimme samanlaisen kyselyn, mutta heidän näkökulmastaan. Emme käyttäneet verkkokyselyä, vaan haastattelimme heitä etäyhteydellä, heidän omalla äidinkielellään, viittomakielellä. Haastatteluissa he kertoivat omia kokemuksiaan tilanteista kenttäpoliisin kanssa, millaisia kommunikaatiotapoja käytettiin, sekä millaisia toiveita puolestaan heillä olisi poliisien työn kehittämiseen, kuuroja kohdatessaan. Haastatteluun osallistuneet kuurot asuvat ympäri Suomea, joten vastaukset eivät koske vain tietyllä alueella asuvien kokemuksia.

Kuurojen haastattelujen ja kenttäpoliisien verkkokyselyn kautta saimme hyvin tietoa tarpeista ja toiveista molemmilta osapuolilta. Vastausten ja niiden analysoinnin perusteella saimme koottua Hämeen poliisille selkeän ohjeistuksen kuuron henkilön kohtaamisesta kentällä. Ohjeistuksen ja tämän opinnäytetyön avulla tuomme niin tilaajalle, kuin muillekin, tietoa kuuron henkilön kohtaamisesta ja edistämme näin yhdenvertaisuutta lisäämällä tietoa kuuroudesta ja siihen liittyvistä asioista.

Opinnäytetyön tavoitteet täyttyivät odotettua paremmin, sillä haastatteluihin ja kyselyyn osallistui ihmisiä enemmän, kuin osasimme odottaa. Täten saimme opinnäytetyöhömmö runsaasti aineistoa erilaisista tapauksista käsiteltäväksi sekä uusia näkökulmia tarkasteltavaksi.

Asiasanat: kommunikaatio, vuorovaikutus, poliisi, kuuro, kenttätyö, viittomakieli, yhdenvertaisuus

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Sign Language Interpreting

Author: Senni Bannat, Siiri Omar and Tiia Portimo

Title: How to improve the interaction between the deaf and the police in the field?

Number of Pages: 40 and 11 attachment pages

Supervisor(s): Outi Kuvaja

Commissioned by: Häme Police Department

This thesis examined how to improve the interaction between the deaf and the police in the field when there are no interpreters present. Communication is of great importance in everyday encounters as well as outside of them. Deaf people and police officers face communication problems in the field which causes difficulties in working in the field and in clarifying issues. In field situations, it is not always possible to get an interpreter, which can then lead to misunderstandings and issues not being resolved.

This thesis asks in what ways could interaction between the deaf and the police in the field be improved. The research aimed to better clarify and improve the solutions to this question from the point of view of the deaf as well as the police.

The research question is answered based on the answers from interviews and an online poll conducted by us. For the research, we made an online poll for officers who work in the field in the Häme Police Department. The inquiry contained ten questions related to meeting a deaf person while working in the field, the communication methods used in the situation, and wishes for future encounters.

For the deaf, we did a similar poll, but from their perspective. We did not use an online poll, but instead interviewed them, remotely, using their own mother tongue, Sign Language. In the interviews, they shared their own experiences of the situations with police officers, what kind of communication methods were used, and what hopes they have on improving the work of the police when dealing with deaf people. The deaf people, who participated in the interviews, live all over Finland, so the answers to the questions do not only concern the experiences of those who live in a certain area.

Through the interviews with deaf people and the online poll for the field police, we got a lot of information about the needs and wishes of both parties. Based on the answers and their analysis, we were able to put together clear instructions for the Häme Police Department about encountering a deaf person in the field. With the help of the instructions, and this thesis, we bring information about encountering a deaf person and also help advance equality by increasing information about deafness and matters related to it.

The goals of the thesis were fulfilled better than expected, as more people participated in the interviews and the online poll than we expected. Therefore, we got a lot of material from different cases as well as new perspectives on the subject to examine.

Keywords: communication, interaction, police, deaf, field work, sign language, equality

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	5
2	TYÖN TAUSTAA	6
	2.1 Tutkimusmenetelmä.....	6
	2.2 Tutkimusaineiston keruun toteutus.....	7
	2.3 Aiemmat tutkimukset.....	9
3	POLIISIN TYÖ JA KOULUTUS SUOMESSA	10
4	VIITTOMAKIELI JA KUUROT SUOMESSA.....	13
	4.1 Katsekontaktin merkitys.....	15
	4.2 Kielellinen saavutettavuus.....	16
	4.3 Kuurojen oikeudet.....	17
5	KUUROJEN AVUNSAANTI HÄTÄTILANTEISSA.....	18
	5.1 112 Suomi –sovellus ja 112 tekstiviestipalvelu	18
	5.2 Häätulkkilista	19
6	KANSAINVÄLISIÄ OHJEISTUKSIA KUURON JA POLIISIN VÄLISISTÄ KOHTAAMISISTA.....	20
	6.1 Ohjeistukset kuuroille henkilölle poliisin kohtaamisesta	20
	6.2 Ohjeistukset kuuron kohtaamisesta muualla maailmassa.....	21
7	ANALYYSI JA TULOKSET	23
	7.1 Analysointia poliisin vastauksista	23
	7.2 Analysointia kuurojen vastauksista	27
	7.3 Vastausten yhteenvetoa ja kehitysehdotuksia	29
8	LOPPUPOHDINTA JA YHTEENVETO	32
	8.1 Tulosten luotettavuus, tutkimuksen eettisyys ja työn onnistuneisuus....	33
	8.2 Opinnäytetyön jatkotutkimukset	35
	LÄHTEET	36
	LIITTEET	41

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, kuinka poliisin ja kuuron välistä vuorovaikutusta voisi parantaa poliisin työn kenttätilanteissa. Kenttätilanteilla tässä viitataan niihin tilanteisiin, jotka tapahtuvat poliisilaitoksen ulkopuolella. Opinnäytetyö rajautui vain kuuroihin henkilöihin, eli tutkimuksen ulkopuolelle jätettiin esimerkiksi huonokuuloiset ja kuuroutuneet henkilöt. Tämän tutkimustyön tekemiseen vaikutti se, ettei aihetta olla aiemmin juurikaan tutkittu sekä se, että aihe on puhututtanut kuurojen keskuudessa jo pidempäänkin.

Opinnäytetyössä haluttiin selvittää, millaisia tilanteita kentällä poliisin ja kuuron välillä on ollut, miten tilanteet ovat sujuneet, millaisia ajatuksia kyseiset kohtaamiset ovat herättäneet sekä mitä kehitettävää näiden tilanteiden suhteen mahdollisesti olisi. Työssä haluttiin kuulla tasavertaisesti sekä kuurojen, että poliisien ajatuksia näistä kohtaamisista. Tiedonkeruumenetelminä käytettiin poliiseille suunnattua sähköistä kyselyä sekä kuuroille videoyhteydellä toteutettuja haastatteluja. Opinnäytetyön tilaajana toimii Hämeen poliisilaitos. Poliisin sähköinen kysely sisälsi aiheeseen liittyen kymmenen kysymystä, joihin sai jokaiseen vastata vapaaehtoisesti. Haastatteluihin osallistuminen oli myös täysin vapaaehtoista ja siihen osallistuivat ne kuurot henkilöt, jotka itse halusivat kertoa omista kokemuksistaan ja näkemyksistään aiheeseen liittyen. Haastattelukysymyksiä kuuroille osallistujille oli 12. Haastatteluihin osallistui seitsemän kuuroa henkilöä ja kyselyyn vastasi 21 kentällä työskentelevää poliisia.

Tämä opinnäytetyö on yhdistelmä laadullista ja määrällistä tutkimusta, jonka yhteydessä on myös tuotettu produkti. Produktina tässä työssä on luodut ohjeistukset siitä, kuinka kuuron ja poliisin välistä vuorovaikutusta voisi kenttätilanteissa parantaa. Ohjeistukset on luotu, haastatteluihin osallistuneiden kuurojen ja kyselyyn vastanneiden poliisien vastausten pohjalta, ja ne on pääsääntöisesti suunnattu opinnäytetyön tilaajalle.

Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esille kuurojen sekä poliisien näkökulmia heidän kokemisensa haasteista erilaisista kohtaamistilanteista kentällä ja niiden kautta löytää sopivia ratkaisukeinoja sekä toimintatapoja tulevaisuutta varten. Työllä halutaan kokonaisvaltaisesti vaikuttaa näiden kohtaamisten paranemiseen jatkossa.

2 TYÖN TAUSTAA

Opinnäytetyön aiheen valikoitumiseen vaikutti aiheen ajankohtaisuus. Kuurojen keskuudessa aihe on puhututtanut jo pidempäänkin, ja siitä syystä sitä päätettiin opinnäytetyön kautta lähteä tutkimaan tarkemmin sekä tuomaan paremmin esille. Opinnäytetyön aiheesta ja sen suunnittelusta toteutuksesta lähetettiin eri poliisilaitoksille ympäri Suomea sähköpostiviesti, jossa tiedusteltiin kiinnostuksesta toimia opinnäytetyön tilaajana. Opinnäytetyöstä kiinnostui Hämeen poliisilaitos, joka tämän opinnäytetyön tilaajaksi valikoitui.

Hämeen poliisilaitos toimii Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen maakunnissa, 21 kunnan alueella, jossa on n. 384 000 asukasta. Alueeseen kuuluu isompia kaupunkeja, kuten Hämeenlinna, Lahti ja Riihimäki. Pääpoliisiasema sijaitsee Lahdessa, mutta tämän lisäksi poliisiasemia on Forsassa, Heinolassa, Hämeenlinnassa, Orimattilassa ja Riihimäellä. Hämeen poliisilaitoksella työskentelee noin 500 henkilöä eri työtehtävissä. He huolehtivat yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä, eri hälytyspalveluista, ennaltaehkäisevät rikoksia ja vastaavat tutkinnoista sekä syyteharkintaan saattamisesta. (Poliisi 2023.) Opinnäytetyön tilaajan yhteyshenkilön, Jouni Takalan, mukaan Hämeen poliisilaitoksella työskentelee noin 200 kenttäpoliisia. (Takala 2023.)

Opinnäytetyön tutkimuskysymykseksi muodostui: kuinka parantaa kuuron ja poliisin välistä vuorovaikutusta poliisin kenttätilanteissa? Työn kohderyhmä rajattiin poliisin lisäksi vain kuuroihin henkilöihin, eli esimerkiksi kuuroutuneet ja huonokuuloiset eivät olleet osana tätä tutkimusta. Tutkimuskysymystä haluttiin tarkastella kahdesta eri näkökulmasta, eli poliisin sekä kuuron henkilön näkökulmasta.

2.1 Tutkimusmenetelmä

Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä toimii sekä laadullinen, että määrällinen tutkimus. Laadullinen tutkimus on toiselta nimeltään kvalitatiivinen tutkimus ja siinä pyritään ymmärtämään kokonaisvaltaisesti jonkin kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä. (Jyväskylän yliopiston koppa 2021.) Määrällinen, eli kvantitatiivinen tutkimus, taas perustuu jonkin kohteen kuvaamiseen ja tulkitsemiseen tilastojen ja numeroiden avulla. (Jyväskylän yliopiston koppa 2015.)

Aineistonkeruumenetelmät laadullisessa tutkimuksessa voivat olla eri asioita. Tyypillisesti tällainen aineisto on esimerkiksi puhetta, tekstiä tai havaintoja. Yhtenä menetelmänä laadullisessa

tutkimuksessa on kerätä aineistoa haastattelun kautta, joka sitten litteroidaan analysointivaihetta varten. (Leinonen 2019a.) Tässä opinnäytetyössä tehtiin yksittäisiä haastatteluja tiedonkeruuta varten ja nämä myös litteroitiin analysointiosuutta varten.

Määrällisessä tutkimuksessa aineistonkeruun suhteen voidaan käyttää osin samoja menetelmiä kuin laadullisessa tutkimuksessa, mutta ne ovat vain pidemmälle jäsenneltäviä. Tyypillisenä aineistonkeruumenetelmänä on määrällisessä tutkimuksessa esimerkiksi lomakekysely tai internet-kysely. (Leinonen 2019b.) Tämän opinnäytetyön toisena aineistonkeruun toteutuksena tehtiin Webropol-kyselylomake opinnäytetyön tilaajalle. Tutkimusaineisto siis kerättiin sekä haastatteluiden että verkkokyselyn kautta.

Opinnäytetyön tilaaja ei ole ainut, joka tästä tutkimuksellisesta, ja osittain toiminnallisesta, työstä hyötyy. Tutkittaessa kahden eri osapuolen, kuuron henkilön ja kuulevan poliisin, kokemuksia heidän välisistensä kohtaamisista ilman tulkkia, saadaan molempien näkemykset ja ajatukset tasavertaisesti osaksi tutkimusta. Tutkimuskysymykseen, kuinka näitä kohtaamisia voisi parantaa, etsitään siis ratkaisuja sekä haastatteluun osallistuvien kuurojen, että kyselyyn vastaavien poliisien kautta.

Kuurot hyötyvät opinnäytetyöstä, sillä poliisien tieto kuuroista ja heidän kohtaamisestaan lisääntyy. Sen lisäksi toiminnallinen osuus opinnäytetyössä, eli kenttäpoliiseille luodut ohjeistukset kuuron henkilön kohtaamisesta, voivat helpottaa kommunikaatiota tilanteissa, joissa tulkkia ei ole paikalla. Ohjeistuksen olemassaolo lisää yleistä tietoutta kuuroista ja voi parantaa poliisien ja kuurojen välistä kommunikointia sekä poliisin antamia palveluita kenttätilanteissa.

2.2 Tutkimusaineiston keruun toteutus

Opinnäytetyön tilaajan kanssa oli ennen verkkokyselyn luomista käyty keskustelua siitä, mitä asioita tässä työssä tutkitaan ja millaista tietoa kaivataan heidän puoleltaan. Yhteisessä tiedonkeruuta koskevassa keskustelussa sovittiin mahdollisimman helppotäyttöisen verkkokyselyn luomisesta Hämeen poliisilaitokselle. Saadaksemme molemmilta tutkimuksen osapuolilta, poliiseilta ja kuuroilta, mahdollisimman paljon tietoa, kokemuksia ja ajatuksia aiheeseen liittyen, toteutettiin tiedonkeruu näille kahdelle ryhmälle eri tavoilla. Hämeen poliisilaitoksen poliiseille lähetetty verkkokysely luotiin Webropol kysely- ja raportointisovelluksella. Kysely sisälsi 10 kysymystä liittyen käsiteltävään aiheeseen. (Liite 1) Kaikkiin kysymyksiin vastaaminen oli vapaaehtoista. Kysymyksiin vastaaminen tai vastaamatta jättäminen riippui jokaisen vastaajan

henkilökohtaisista kokemuksista. Verkkokyselyyn vastattiin anonymisti, eikä kenenkään vastaajan henkilötietoja käsitelty tai tuotu esiin missään kohtaa tutkimusta.

Kuurojen kohdalla oli toteutus erilainen. Parhaaksi vaihtoehdoksi koettiin haastatteluiden järjestäminen, sillä reaaliaikainen kommunikointi kuurojen kanssa, heidän omalla äidinkielellään, viittomakielellä, vaikutti paremmalta tavalta saada tietoa mahdollisimman monipuolisesti ja todennukaisesti. Verkkolomakkeen kautta ei todennäköisesti olisi onnistuttu saamaan yhtä paljon tietoa ja kokemuksia aiheesta. Tämä johtuen muun muassa siitä, ettei kaikilla kuuroilla ole riittävän hyvää suomen kielen kirjoitustaitoa ja tämä olisi voinut tuoda väärinymmärryksiä tulointoihin, jos olisimme myös heille verkkokyselyn tehneet. Haastattelukysymykset muotoiltiin kuurojen näkökulmaan sopiviksi. Näissä huomioitiin tarkemmin kuurot kohderyhmänä ja pohdittiin muun muassa sitä, mitä poliisien ei kannattaisi tilanteissa tehdä, millaisia viittomia olisi tärkeää osata tai mitä muita kommunikointimenetelmiä poliisien olisi hyvä tietää. Haastattelukysymyksiä kuuroille osallistujille tuli lopulta 12. (Liite 2)

Saadaksemme kuurojen henkilöiden näkökulmia ja kokemuksia opinnäytetyön aiheeseen liittyen, lähdettiin ensin hakemaan vapaaehtoisia osallistujia. Ensin tuotettiin viittomakielinen video, jossa kerrottiin opinnäytetyön aiheesta, tavoitteista, haastattelun toteutuksesta sekä siitä millainen lopullinen tuotos poliiseille tehdään. Videolla pyydettiin ottamaan yhteyttä, mikäli aiheesta kiinnostui ja on kokemuksia poliisin kanssa kohtaamisesta sekä halukas osallistumaan haastatteluun. Viitottua videota jaettiin erilaisissa viittomakielisissä Facebook-ryhmissä (Viittomakielinen olohuone & Suomi viitto), jonka jälkeen asiasta kiinnostuneet ottivat yhteyttä joko yksityisviestillä tai kommenttikentässä. Yhteydenottoja tuli runsaasti (n=24). Tämän jälkeen kiinnostuneiden kanssa lähdettiin sopimaan haastatteluiden aikatauluista. Lopulta sovitut haastattelut saatiin järjestettyä seitsemän vapaaehtoisen kanssa. Vaikka haastattelusta kiinnostuneita oli enemmän, päädyttiin seitsemään valikoituun haastateltavaan työn aikataulussa pysymisen vuoksi. Haastatteluun osallistuville kuuroille oli jaettu sähköisesti kirjalliset (Liite 3 ja Liite 4) lupapaperit, joissa he suostuvat heidän vastaustensa käsittelyyn opinnäytetyössä. Osallistuneille oli myös ennen haastattelua tiedotettu, ettei valmiissa opinnäytetyössä käsitellä heidän henkilötietojaan, vaan kaikki vastaukset tullaan käsittelemään nimettöminä. Zoomissa toteutetut haastattelut nauhoitettiin vastausten jälkeenpäin käsittelyä varten. Nauhoitukset litteroitiin, jotta vastauksia saatiin käsiteltyä mahdollisimman tarkasti. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen nauhoitukset tuhottiin ja litteraatit poistettiin.

2.3 Aiemmat tutkimukset

Opinnäytetyön aiheen ajankohtaisuudesta huolimatta, ei sitä olla käsitelty tai tutkittu kovinkaan paljoa. Poliisin ja kuurojen välisestä yhteistyöstä on kuitenkin vuodelta 2022 toteutettu video-projekti, jossa poliisiopintoihin tutustutaan viittomakielellä. Projektiopintotyö on kuvattu Poliisiammattikorkeakoulussa Tampereella ja se on tehty yhteistyössä Humanistisen ammattikorkeakoulun, Kuurojen Liiton ja Kuuloliiton kanssa. Videolla on mukana kuuro henkilö, Tessa Raurala, joka on vierailmassa Poliisiammattikorkeakoululla tutustumassa poliisin opiskeluun ja ammattiin. Videon alussa hänellä on tulkki käytössä, kun hän haastattelee yhtä koulun poliisiopiskelijaa. Myöhemmin videolla tavataan poliisi, joka osaakin viittoa. Viittova poliisi jatkaa esittelykierroksen loppuun, eikä tulkkia enää käytetä. (Viittomakielinen kirjasto 2023b.)

Yllä mainitun projektin lisäksi on kirjoitettu muutamia opinnäytetöitä, jotka liittyvät poliisiin, kenttätöihin, asiakaspalveluun sekä kenttätöiden terminologiaan. Poliisiammattikorkeakoulussa on tehty opinnäytetyö aiheesta ”Asiakaspalvelun merkitys poliisin työssä ja asiakaspalveluvalmiuksien koulutus Poliisi AMK-tutkinnossa” (Salonen 2018). Opinnäytetyössä tarkastellaan asiakaspalvelun merkitystä poliisin työssä ja miten se vaikuttaa poliisiorganisaatioon. Tämän lisäksi käsitellään asiakaspalveluvalmiuksien opetusta. Opinnäytetyö ei kuitenkaan syvenny mihinkään tiettyyn asiakasryhmään vaan käsittelee asiakaspalvelua yleisesti. Lisäksi on tehty opinnäytetyö liittyen poliisiin ja viittomakielen tulkin yhteistyöhön; ”Poliisi, kuuro, viittomakielentulkki: Kohtaamisia poliisitoimen asiakastilanteissa” (Keski-Jyrä 2012) sekä käännoistyö poliisin kenttätöiden terminologiasta; ”Viittomakielinen käännospankki poliisiviranomaisen kenttätöihin” (Silvennoinen 2018).

3 POLIISIN TYÖ JA KOULUTUS SUOMESSA

Poliisin yleiset säännökset on säädetty Eduskunnan päätöksellä poliisilaissa. Sen mukaan poliisin tehtäviin kuuluu oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii ylläpitäen turvallisuutta ja tekee yhteistyötä muiden viranomaisten, yhteisöjen ja asukkaiden kanssa. Poliisin tulee myös kunnioittaa sekä edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. Periaatteisiin poliisin työssä kuuluu myös, ettei kenellekään saa aiheuttaa suurempaa vahinkoa tai haittaa, kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Poliisin tulee toimia asiallisesti ja puolueettomasti sekä edistää yhdenvertaista kohtelua ja sovinnollisuutta. Poliisin työssä, toimenpiteen kohteena olevalla henkilöllä, on aina oikeus saada tieto toimenpiteen perusteesta niin pian kuin se on mahdollista. Myös poliisimiehellä on oikeus antaa jokaista velvoittavia tarpeellisia käskyjä ja kieltoja, toimivaltuutta käyttäessään. (Poliisilaki 872/2011)

Poliisin työskentely voi sijoittua poliisilaitokselle sekä sen ulkopuolelle. Kenttätilanteilla poliisi yleensä tarkoittaa tilannetta, missä asiakas kohdataan poliisilaitoksen ulkopuolella poliisi-tehtävällä. (Takala 2023.) Hätäkeskus antaa poliiseille tehtäviä, joita sitten suoritetaan kentällä. Näitä tehtäviä ovat esimerkiksi ylinopeus, liikenneonnettomuus, myymälävarkaus tai kotihälytys. Tehtävien välissä olevan ajan poliisit käyttävät esimerkiksi turvallisuuden ja liikenteen- sekä yleisen järjestyksen valvontaan. Kenttäpartio voi työvuoronsa aikana kohdata tehtäviä ihan laidasta laitaan, vain mielikuvitus on rajana. Kuitenkin eri poliisilaitosten ja -asemien välillä on suuriakin eroja sen suhteen, millaista kenttätyö on ja millaisia tehtäviä he saavat. Esimerkiksi Helsingin poliisiasemilla kenttäpoliisien toimintaympäristö eroaa suuresti verrattuna esimerkiksi Haapajärven poliisiasemalla työskentelevän toimintaympäristöön. (Klaus 2022.)

Poliisin työltä Suomessa odotetaan tiettyjä arvoja ja toimintatapoja, jotka poliisit tiedostavat ja sisäistävät. Nämä asiat kuuluvat poliisin eettiseen valaan (Liite 5). Sen antavat poliisin AMK-tutkinnon suorittaneet poliisit. Vaikka vala ei ole juridisesti sitova, korostetaan sen antamisella poliisin toimimisen vastuullisuutta. Poliisit, jotka antavat eettisen valan, lupaavat muun muassa kunnioittaa jokaisen ihmisarvoa ja oikeuksia sekä käyttäytyä rehdisti ja auttavaisesti. (Poliisi-ammattikorkeakoulu 2023a.)

Valatilaisuudet järjestetään pääsääntöisesti korkeakoulun omissa tiloissa tai vaihtoehtoisesti poliisilaitokseen liittyvän merkittävän tapahtuman yhteydessä. Tilaisuudet ovat tyyliään juh-lavia, jossa pukeutumiskoodina on tummapuku ja poliiseilla vierailupuku kunniamerkkeineen. Tilaisuudet ovat kutsutilaisuuksia, joihin voidaan kutsua valan antajien lisäksi heidän perheen-jäseniänsä, ystäviä ja kutsuvieraita. (Poliisihallitus 2020.)

Poliisin työssä edellytetään poliisilta monitasoista osaamista. Osaaminen pohjautuu yleisesti hyväksytyihin arvoihin ja toimintaperiaatteisiin poliisitoiminnassa. Ammattikorkeakoulun teh-tävänä on tukea opiskelijoiden ammatillista kasvua, valmistella heitä turvallisuuden alan asian-tuntijatehtäviin ja johtamistehtäviin, sekä edistää heidän elinikäistä oppimistaan. Näiden lisäksi opiskelija hankkii riittävän viestintä- ja kielitaidon. (Poliisiammattikorkeakoulu 2023b.)

Suomessa poliisikoulutus toteutetaan Tampereella Poliisiammattikorkeakoulussa, Polamkissa. Koulutukseen hakeminen edellyttää tiettyjä vaatimuksia. Näitä ovat muun muassa Suomen kan-salaisuus, riittävä koulutustausta, terveydentilan tarkastus, turvallisuustarkastus sekä uimatai-don tarkastus. Poliisikoulun valintakoe sisältää kirjallisia, fyysisiä ja psykologisia testejä. Tut-kinnon laajuus on 180 opintopistettä ja suoritus aika on noin kolme vuotta, johon sisältyy vuo-den mittainen palkallinen työharjoittelu. (Poliisivalmennus 2023.)

Opinnot on porrastettu kolmeen vuositeemaan niin, että asiantuntijuuttaan pystyy syventämään asteittain. Ensimmäisenä opintovuotena perehdytään poliisialaan, sen ydinosamisalueisiin, tieto-, taito- ja arvoperustaan sekä harjoitellaan sujuvaa suullista ja kirjallista viestintää. Toi-sena opintovuotena keskitytään käytännön työtehtäviin, sovelletaan poliisityön tieto-, taito- ja arvoperustaa sekä suoritetaan poliisin perustehtäviä. Kolmantena opintovuotena hankitaan val-miuksia työelämään sekä sovelletaan erilaisia teoreettisia lähestymistapoja ja työmenetelmiä erilaisissa toimintaympäristöissä. Opintojen päättyessä opiskelija hallitsee poliisityön aloittelevana ammattilaisena. (Poliisiammattikorkeakoulu 2023b.)

Opetussuunnitelmassa on 3,5 opintopisteen laajuinen Osajakso 1. Poliisi, yksilö ja yhteiskunta. Osajakson suorittamisen jälkeen opiskelija osaa kertoa poliisin toimintaympäristöistä, organi-saatiosta, työtehtävistä sekä arvoista ja eettisestä perustasta. Hänen täytyy myös osata reflek-toida omaa toimintaansa ja asenteita eri vuorovaikutustilanteissa. Osajakson sisältöön kuuluu myös erilaiset asiakasryhmät ja heidän kohtaamisensa sekä kyky osata arvioida monikulttuuri-suuden merkitystä poliisityössä yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna. (Poliisiammatti-korkeakoulu 2023b.)

Poliisi saa peruskoulutuksessa tietoa erilaisten henkilöryhmien kohtaamisesta. Koulutuksessa ei ole tarkoituksenmukaista perehtyä erityisryhmiin yksityiskohtaisesti, mutta koulutuksen tulee antaa valmius huomioida erityisryhmien tarpeita eri elämäntilanteissa. (Takala 2023.)

Näin ollen, kun asiakasryhmiä käsitellään opinnoissa niukasti, törmäävät poliisit asiakasryhmiin vasta työskennellessään kentällä. On myös mahdollista, etteivät kaikki poliisit tule oman uransa aikana edes kohtaamaan kaikkia asiakasryhmiä. Esimerkiksi todennäköisyyteen kohdata kuuro henkilö poliisin työn kenttätilanteissa vaikuttaa varmasti myös kuurojen melko vähäinen määrä Suomessa.

4 VIITTOMAKIELI JA KUUROT SUOMESSA

Kuuro on henkilö, joka on joko syntymästään asti tai varhaislapsuudessaan menettänyt kuulonsa, eikä saa puheesta selvää kuulokojeenkaan avulla. Kuuron ensikieli on viittomakieli, jota hän pääasiassa käyttää kommunikoidessaan. (Kuuloliitto 2023b.)

Viittomakieli koostuu, puhuttujen kielten tapaan, rakennepiirteistä. Puhuttujen kielten sanojen vastine on viittomakielessä viittoma. Viittomat muodostuvat käsimuodosta, paikasta, liikkeestä, kämmenen ja sormien suunnasta sekä ei-manuaalisista piirteistä, joita ovat ilmeet sekä suun, pään ja vartalon liikkeet. Viittomisen aikana tuotetaan kasvoniilmeitä, kehon ja pään liikkeitä sekä käytetään kolmiulotteista tilaa. Viittomakielen rakenteessa voidaan hyödyntää suorempe kielikuvia, kuin puhutuissa kielissä. Esimerkiksi kun viittomakielessä halutaan viitata menneeseen aikaan, voi käden liike suuntautua viittojasta taaksepäin. Tulevaan viitatessa taas käden liike suuntautuu eteenpäin. (Kotimaisten kielten keskus 2023.)

Suomen kielessä ja viittomakielessä poikkeavat myös sanajärjestykset toisistaan. Esimerkiksi viittomakielessä viitotaan kysymys-sanat aina lauseen loppuun, kun taas suomen kielessä kysymyslause aloitetaan kysyvällä sanalla. Viittomakieleen kuuluu myös viittomisen ja muiden elementtien lisäksi huulion käyttö, jolla viitataan suun liikkeisiin. Myös katseella on olennainen osa viittomakielisessä kieliopissa. (Kantti 2023.)

Suomalaisella viittomakielellä ei ole kirjakieltä, mutta voidaan sanoa sillä olevan kuitenkin yleiskielen muoto. Sen ominaisuuksiin kuuluu selkeä lauserakenne, viittomien huolellinen artikulaatio ja murteellisten tai arkityylisten viittomien välttäminen. Jos verrataan esimerkiksi suomen ja ruotsin kielen vankkaan kirjalliseen kulttuuriin, jossa kirjakielen osaamisen pohja luodaan jo koulussa, ei suomalaisessa viittomakielessä ole yleiskieli samalla tavalla vakiintunutta. (Kotimaisten kielten keskus 2023.)

Viittomakieliin liitetään myös kielellistä ikonisuutta, eli kuvanomaisuutta. Ikonisuus voi näkyä viittomassa, esimerkiksi jäljentämällä tietyn kohteen muotoa tai sen liikkumis- tai käsittelytapaa. Tästä esimerkki suomalaisella viittomakielellä tuotettu sana päärynä viitotaan niin, että piirretään päärynän muoto etusormilla, viittojan neutraalitilaan. Tämä on siis ikoninen viittoma, sillä se kuvaa selvästi kohteen, päärynä, muotoa. (Jokinen 2018.)

Suomessa viittomakieltä äidinkielenään käyttävät kuurot ja huonokuuloiset. He muodostavat kieli- ja kulttuuriryhmän, jota kutsutaan nimellä viittomakieliset. Myös henkilöt, joiden ainakin toinen vanhemmista tai sisaruksista on viittomakielinen, käyttävät viittomakieltä äidinkielenään. Suomen Kuurojen Liiton tilastojen mukaan Suomessa on noin 10 000–14 000 viittomakielentaitoista henkilöä ja heistä noin 4000–5000 on kuuroja. (Oikeusministeriö 2023.) Suomessa on käytössä kaksi kansallista viittomakieltä, joita ovat suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli. (Kuurojen Liitto ry & Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2010, 10.)

Viittomakielisten kuurojen, joiden äidin- tai ensikieli on suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, luku- ja kirjoitustaidot vaihtelevat yksilöllisesti, koska suomi tai ruotsi on heille ensimmäinen kirjoitettu kieli. Osa kuuroista hallitsee suomen tai ruotsin kielen erinomaisesti ja monelta englantikin sujuu. Osa taas pystyy juuri ja juuri ymmärtämään yksinkertaisia lauseita. (Alanne 2011.)

Viittomakieliset ovat hajaantuneet eri puolille Suomea. Heillä ei ole tiettyjä kotikuntia tai –alueita, kuin esimerkiksi saamelaisilla tai ruotsinkielisillä. Kuitenkin suurin osa kuuroista asuu sellaisilla paikkakunnilla tai taajama-alueilla, joissa on kuurojen koulu tai kuurojen yhdistys. Koulujen merkitys kuitenkin väheni 1970-luvulla tulleen peruskoulu-uudistuksen myötä, kun kuurojen valtionkoulut saivat rinnalleen pienempiä kunnallisia kuulovammaisten kouluja. (Kuurojen Liitto ry & Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2010, 15.)

Koulujen merkitys on vähentynyt entisestään, sillä Suomessa on jäljellä vain kolme koulua, joissa on enemmän kuin viisi kuuroa oppilasta. Lukuvuonna 2013–2014 opetushallitus selvitti viittomakielisten oppilaiden lukumäärää ja tulokseksi saatiin se, että eriasteisia kuulovammaisia oppilaita oli vain vähän ja he olivat sijoittuneet yli 300 kouluun ympäri Suomen. Tähän on vaikuttanut se, että erityiskouluista on siirrytty lähiopetuseriaatteeseen, vanhemmat ovat halunneet laittaa lapsensa lähikouluun perheen yhdessä pysymisen vuoksi ja se, että sisäkorvaistutteiden määrä on yleistynyt. (Posti 2018.) Sisäkorvaistute on leikkauksessa asetettava kuulopuväline kuuroutuneille ja vaikeasti kuulovammaisille henkilöille, joille vahvinkaan kuulokoje ei tuo riittävää apua kuulemiseen ja puheen erottamiseen. Sen avulla ei saavuteta normaaliakuuloa, mutta laite mahdollistaa kommunikaation kuulonvaraisesti puhekielellä sekä erilaiset ääniaistimukset. (Kuuloliitto 2023c.)

Tällä hetkellä Kuurojen Liiton jäsenyhdistyksiä on yhteensä 37 ja niiden toiminta on eri puolilla Suomea. Jäsenmäärät vaihtelevat yhdistysten välillä runsaasti. (Kuurojen liitto 2022.) Kuurojen Liiton jäsenyhdistys listalta voi huomata sen, että kuurojen yhdistyksistä pohjoisin sijaitsee Rovaniemellä sekä sen, että yhdistystoimintaa on, jäsenmäärien perusteella, eniten Etelä-Suomessa.

Suomessa asuvien kuurojen pienestä määrästä ja ympäri Suomen hajaantuneisuudesta johtuen, voi kuuron ja poliisin välisiä kohtaamisia yleisesti ottaen olla kovin vähän. Asiaan vaikuttaa myös se, missä päin Suomea ollaan. Esimerkiksi Pohjois-Suomessa kuurojen määrä on paljon vähäisempi kuin Etelä-Suomessa. Täten siis Pohjois-Suomen alueella työskentelevät poliisit kohtaavat kuuroja työssään todennäköisesti paljon harvemmin, kuin Etelä-Suomen alueella työskentelevät poliisit.

4.1 Katsekontaktin merkitys

Katsekontaktilla on erilainen merkitys erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Puhuttujen kielten välisissä kommunikointitilanteissa ei katsekontakti ole välttämätön, vaikka se onkin luonnollinen tapa olla osana vuorovaikutusta. Puheen rinnalla voidaan kommunikoida kuitenkin käyttäen myös katsetta, ilmeitä, eleitä ja monia muita keinoja. Näillä muilla keinoilla usein luodaankin lopullinen merkitys puhutulle viestille. (Kuuloliitto 2023a.)

Puhuttujen kielten välisissä viestintätilanteissa kuitenkin riittää pelkkä kuuleminen keskustelun ylläpitämiseksi. Viitotuissa kielissä on tilanne taas päinvastainen. Viitottujen kielten vuorovaikutustilanteissa on katsekontakti olennaisimpia asioita sujuvan vuorovaikutuksen mahdollistamiseksi. Keskustelun aloittamiseksi on heti ensimmäisenä tärkeää saada katsekontakti keskustelukumppaniin ja muistaa pitää se koko keskustelun ajan. Katsekontaktin saamiseksi ja itseensä huomioon kiinnittämiseksi voi esimerkiksi heiluttaa kättä tai koskettaa toista henkilöä kevyesti tämän olkapäälle. (Kantti 2023.)

Viitotuissa keskusteluissa katsekontaktin avulla huomioidaan keskustelukumppania sekä osoitetaan kiinnostusta ylläpitää keskustelua. Keskusteluvuorossa oleva viittoja saattaa katsoa pois vastaanottajasta, osoittaakseen tällä vielä oman vuoron pitämisen merkiksi. Tällöin vastaanottajan tulee edelleen katsoa viittojaa kohti, sillä mikäli myös vastaanottaja kääntää katseen pois viittojasta, keskeyttää tämä viittojan. (Laine 2016.)

4.2 Kielellinen saavutettavuus

Ympäröivän maailman tulisi olla sellainen, jossa jokainen ihminen ymmärtäisi ja tulisi ymmärrettyksi. Tätä tarkoittaa kielellinen saavutettavuus. Ympäristö, joka on kielellisesti saavutettava, on ymmärtäminen ja ymmärrettyksi tuleminen mahdollista, oli henkilön kielellinen tausta mikä tahansa. Kielelliseen saavutettavuuteen kuuluu myös vuorovaikutuksen moninaisten keinojen käyttö. Tämä on toisin sanoen multimodaalisuutta erilaisissa kohtaamisissa, mikä tarkoittaa sitä, että vuorovaikutus- ja viestintätilanteissa huomioidaan kielellisen ilmaisun lisäksi myös muut kommunikointia tukevat menetelmät. Näihin mukaan lukeutuu kehon, ilmeiden, viittomien, kuvien, kirjoituksen, puheen ja piirtämisen hyödyntämistä. Kaikki nämä keinot edistävät kielellisen saavutettavuuden toteutumista. (Gavrilov 2021.) Pienelläkin kieliryhmällä on oikeus omaan kieleensä, vaikkakin kielellisten oikeuksien toteutuminen voi olla ajoittain vaikeaa, kallista tai jopa epärealistista. (Kuurojen Liitto ry & Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2010, 12.)

Selkeäkielinen ilmaisu tarkoittaa yleisimmin selkokieltä, eli helppoa suomen kieltä. Selkokielle käytetään helppoja sanoja ja lauseratkaisuja. Selkokieli nimensä mukaisesti on kieltä, jota on helppo ymmärtää ja näin ollen se tukee ja parantaa saavutettavuutta. (Selkokeskus 2023.)

Selkokieli on sisällöltään, rakenteeltaan ja sanastoltaan luettavampaa ja ymmärrettävämpää, kuin yleiskieli. Se on pääsääntöisesti suunnattu niille ihmisille, joilla on haasteita ymmärtää tai lukea yleiskieltä. Selkokielen kohderyhmää voivat olla kehitysvammaiset ihmiset sekä iäkkäät ja muistisairaavat henkilöt. Heidän lisäksi myös suomen kieltä opiskelevat maahanmuuttajat hyötyvät siitä. Oikeus ymmärrettävän tiedon saamiseen on jokaisen itsenäisen elämän ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen perusedellytys. (Kehitysvammaliitto 2023.)

Esteettömyydestä puhuttaessa useimmiten ajatellaan sen viittaavan vain rakennettuun ympäristöön. Tällaisen fyysisen esteettömyyden lisäksi on sillä muitakin merkityksiä. Sillä voidaan viitata sosiaaliseen ja taloudelliseen esteettömyyteen sekä vuorovaikutuksen, tiedonsaannin ja palveluiden esteettömyyteen. Kielellinen ja tiedonsaannin esteettömyys sekä yhdenvertainen saavutettavuus ovat kuurojen näkökulmasta tärkein asia esteettömyyden toteutumiselle. Kun palveluita ja muuta tiedonsaantia tuotetaan esimerkiksi viittomakielellä, tulkattuna tai tekstitetynä, toteutuvat niiden esteettömyys ja saavutettavuus. Viittomakieltä käyttävien kielellisistä oikeuksista ja mahdollisuuksista asioida viittomakielellä ja saada palveluita viittomakielellä, on

säädetty 1.5.2015 voimaan tullessa viittomakielilaisissa. (Alanne & Jokinen & Kauppinen & Rönnerberg & Selin-Grönlund & Thurén & Vihra n.d., 27)

4.3 Kuurojen oikeudet

Suomen perustuslain mukaan valtiovallan tulee turvata kaikkien kansalaisten perus- ja ihmis-oikeuksien toteutuminen. Suomessa perustuslain 6 § sanoo, että ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. (Invalidiliitto 2023a.)

Suomessa astui 10.6.2016 voimaan YK:n vammaissopimus. Tämä tarkoittaa sitä, että kansainvälistä sopimusta vammaisten henkilöiden ihmisoikeuksista on noudatettava lakina. Tarkoituksena on, että vammaiset henkilöt saavat arvostusta, ovat yhdenvertaisia muiden kanssa ja voivat osallistua ympärillä tapahtuvaan toimintaan ja heidät otetaan vakavasti myös sosiaalisessa ympäristössä. Sopimuksen tavoitteena on myös lisätä tietoisuutta vammaisten henkilöiden omista oikeuksista, sekä tietoisuutta vammaisuudesta. (Invalidiliitto 2023b.)

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan, että kaikki ovat samanarvoisia riippumatta iästä, etnisestä tai kansallisesta alkuperästä, sukupuolesta, kielestä, kansallisuudesta, uskonnosta, vakaudesta, vammasta, terveydentilasta, mielipiteestä, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä asiasta. Perusoikeudet kuuluvat kaikille ja oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa mikään henkilön taustaan liittyvä tekijä ei saa vaikuttaa heidän mahdollisuuksiinsa kouluttautua, tehdä ja saada työtä tai erilaisia palveluita. (Yhdenvertaisuus 2023.)

YK:n vammaisten oikeuksia koskeva sopimus, yhdenvertaisuuslaki ja viittomakielilaki vaikuttavat viittomakielisten kielellisiin ja kulttuurisiin oikeuksiin. Vuonna 2015 voimaan astunut viittomakielilaki asettaa velvollisuuden viranomaisille edistää viittomakieltä käyttävän henkilön mahdollisuuksia, sekä käyttää omaa kieltään, että saada tietoa omalla kielellään. Lailla pyritään myös lisäämään tietoisuutta viittomakielistä ja viittomakieltä käyttävistä kieli- ja kulttuuriryhmänä, viranomaisten keskuudessa. (Kuurojen Liitto 2023c.)

5 KUUROJEN AVUNSAANTI HÄTÄTILANTEISSA

Jokaisen ihmisen tulee saada tarvitsemaansa apua tilanteissa, jotka sitä vaativat. Esimerkiksi hätätilanteiden sattuessa, on jokaisella oikeus saada apua ja palveluita riippumatta siitä, mikä henkilön tausta on. Jo vuoden 1990 lopulla käytiin Kuurojen Liiton ja Häätäkeskuslaitoksen välillä keskustelua siitä, kuinka kuurojen ja kuulovammaisten tulisi voida hälyttää apua itsenäisesti. Tähän perusteena oli se, ettei ole yhdenvertaista eikä oikeudenmukaista, että kuuro joutuu hätätilanteessa etsimään aina kuulevan osapuolen, joka voi soittaa hätäpuhelun kuuron puolesta. Kyseisellä tavalla toimiminen voi viivästyttää avun saamista niin paljon, että joku saattaisi jo siinä ajassa kuolla. Esimerkiksi avun saaminen maaseudulla olisi erityisen haastavaa. Aluksi käyttöön otettiin alueelliset hätätekstiviestinumerot, joihin pystyi lähettämään hätätekstiviestin. Kyseisiä numeroita ei kuitenkaan ollut julkisesti saatavilla, joka teki asiasta ongelmallisen. Kuuloliiton kanssa toteutetun vaikuttamistyön pohjalta joulukuusta 2017 lähtien on pystynyt lähettää hätätekstiviestin suoraan numeroon 112. (Rönneberg n.d.)

Hätätilanteita varten on kuuroille, vuoden 1990 loppupuolen jälkeen, kehitetty erilaisia keinoja avun saamiseksi, kuten turvallisuusviranomaisten suosittama 112 Suomi -mobiilisovellus, 112 tekstiviestipalvelu sekä hätätulkki. Näitä avataan tarkemmin seuraavissa kappaleissa.

5.1 112 Suomi –sovellus ja 112 tekstiviestipalvelu

112 Suomi –mobiilisovellus on turvallisuusviranomaisten suosittama sovellus. Sovelluksen kautta hätänumeroon soittaessa välittyvät sijaintitiedot automaattisesti hätäkeskukseen, mikä nopeuttaa hätäpuhelujen käsittelyä. Sovelluksesta löytyy myös palvelunumeroita kiireettömään avuntarpeeseen sekä sen avulla välitetään alueellisia vaara- ja viranomaistiedotteita. (Hätäkeskuslaitos 2023c.)

Hätäilmoituksen voi tehdä nyt myös suomalaisella viittomakielellä. 112 Suomi –sovelluksen kautta saa hätätilanteissa videoyhteyden Vammaisten tulkkauspalvelukeskuksen etäpalvelun tulkkiin. Tulkki avaa puheyhteyden hätäkeskuspäivystäjään, joka käsittelee hätäilmoituksen. Palvelu on avoinna arkisin klo 8–16 välillä ja sen saa käyttöönsä lataamalla 112 Suomi –sovelluksen puhelimeensa. Hätäilmoituksen voi tehdä kuka tahansa viittomakielellä kommunikoiva henkilö. Hänen ei tarvitse olla Kelan Vammaisten tulkkauspalvelun asiakas. (Hätäkeskuslaitos 2023b.)

Tällä hetkellä Hätäilmoitus viittomakielellä -palvelu on osa Kelan ja Hätäkeskuslaitoksen kokeilua. Sen tavoitteena on saada selville, miten 112 Suomi –sovellus ja Kelan etäpalvelu toimivat hätätilanteissa sekä viranomaistoiminnassa. Sen tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta viranomaispalveluissa. Kokeilu päättyy vuoden 2023 lopussa. (Hätäkeskuslaitos 2023b.)

Hätäilmoituksen voi tehdä myös tekstiviestillä numeroon 112. Hätätekstiviestien käyttö on ensisijaisesti suunnattu niille henkilöille, jotka eivät kuule tai kykene tuottamaan puhetta. Puhelinnumeron, josta tekstiviesti lähetetään, tulee olla etukäteen rekisteröity. Tämä voidaan tehdä Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämällä suomi.fi -sivustolla. Tekstiviesteissä hätäkeskuspäivystäjä kysyy kaikki samat perustiedot, kuin hätäpuhelunkin aikana, ja näin tekee lain mukaisen riskinarvion avun välittämisestä. Avuntarvitsijan on tästä syystä hyvä lähettää mahdollisimman paljon tietoa jo ensimmäisessä viestissä. (Hätäkeskuslaitos 2023a.)

5.2 Häätulkkilista

Kuurojen liiton sivuilla löytyy häätulkkilista. Tämä on listaus niistä tulkkausyrityksistä, joista voi hätätilanteissa pyytää tulkkia, Kelan tulkkivälityksen ollessa kiinni. Kela määrittelee hätätilanteen sellaiseksi, jossa henki, terveys tai omaisuus on uhattuna. (Kuurojen Liitto 2023a.)

Hätätilanteessa, jossa tulkkausta tarvitaan paikan päällä, tulisi ottaa yhteyttä keneen tahansa oman alueen häätulkkiin. Jos tilanne on sellainen, että myös etätulkkaukset sopii, tulisi yhteyttä ottaa keneen tahansa listalta löytyvään häätulkkiin. Yhteydenotto voi tapahtua tekstiviestillä, videopuhelulla tai äänipuhelulla. Häätulkkausta ei kuitenkaan pystytä varmuudella lupaamaan. Tämä johtuu täysin siitä, pystyykö tulkki vapaa-ajallaan vastaamaan puheluun tai viestiin. Mikäli tulkki ei vastaa, tulee ottaa yhteyttä toiseen listalla olevaan tulkkiin. (Viittomakielialan Osuuskunta Via 2023.)

Olemassa olevasta häätulkkilistasta huolimatta, ei sitä kuitenkaan kaikissa tilanteissa ole käytetty. Näitä tilanteita ovat esimerkiksi juuri nopeat kohtaamiset poliisin ja kuuron henkilön välillä, poliisilaitoksen ulkopuolella. Tämä päätelmä on tehty opinnäytetyön tutkimuksesta saaduista tuloksista, joiden perusteella pelkästään Hämeen poliisilaitoksella on kohtaamisia kuuron ja poliisin välillä ollut runsaasti, eikä häätulkkilistaa näissä tilanteissa olla käytetty.

6 KANSAINVÄLISIÄ OHJEISTUKSIA KUURON JA POLIISIN VÄLISISTÄ KOHTAAMISISTA

Kuuron ja poliisin välisiin kohtaamisiin, ilman tulkkia, ei Suomessa olla luotu mitään virallisia ohjeita minkään tahon toimesta. Syytä virallisten ohjeistusten puuttumiselle on vaikea sanoa, mutta asiaan vaikuttaa varmasti tulkkauspalveluiden olemassaolo, sekä mahdollisesti poliisin ja kuuron väliset vähäiset kohtaamiset silloin, kun tulkkia ei ole paikalla.

Sen sijaan epävirallisia ohjeistuksia, joista yhdet oli osoitettu kuuroille ohjeistukseksi poliisin kohtaamisesta ja toiset taas poliisille ohjeistukseksi kuuron henkilön kohtaamisesta, löytyi. Painotamme tässä opinnäytetyössä lähdekriittisyyttä molempien ohjeistusten kohdalla, sillä kumpikaan niistä ei ole lain mukaan virallinen ohjeistus.

6.1 Ohjeistukset kuuroille henkilölle poliisin kohtaamisesta

Ulesk.com -nimiseltä verkkosivustolta löytyy oppaita ja ohjeita erilaisiin asioihin liittyen. Sivustolla löytyy tammikuussa 2022 Veli Bräysin kirjoittamat neuvot siitä, kuinka kommunikoida poliisin kanssa, jos on kuuro tai muuten vaikeuksia kuulla. Ohjeistukset on siis luotu kuuroille tai muuten huonosti kuuleville henkilöille, jotta he voisivat valmistautua kohtaamisiin poliisin kanssa ja välttää väärinkäsityksiä tapahtumasta. Ohjeistukset on jaettu kahteen osaan, joista ensimmäinen osa sisältää yhdeksän kohtaa ja toinen osa neljä kohtaa. (Bräysy 2022.)

Ensimmäisessä osassa ohjeistuksia sanotaan, että mukana tulisi olla visiirikortti, josta käy heti ensimmäisenä ilmi, että on kuuro tai kuulovammainen. (Bräysy 2022.) Visiirikortti on esimerkiksi autossa pidettävä informoiva kortti, jonka voi näyttää poliisille pysäytystilanteessa. Kortista käy ilmi, että kuski on kuuro tai huonokuuloinen, jolloin poliisi ymmärtää ottaa käyttöön muut kommunikointitavat, kuten käsimerkit tai kynää ja paperia. (Center for Hearing Loss Help 2023.) Visiirikortti on esimerkiksi Vancouverin poliisilla myös käytössä. (Wavefront centre for communication accessibility 2021.)

Ohjeistuksissa viitataan oletettavasti poliisin työn kenttätilanteisiin, kuten esimerkiksi, jos poliisi pysäyttää kuuron, tämän ajaessa autoa. Seuraavaksi neuvotaan pysähtymistä hyvin valaistulla alueella ja molempien käsien pitämistä näkyvissä. Käsiä ei tulisi piilottaa tai tehdä äkkiäisiä liikkeitä. Henkilön tulisi pysyä paikallaan, kunnes poliisi ymmärtää, että henkilö on

kuuro. Tähän apuna voi käyttää elettä, jossa osoittaa korvaansa ja ravistaa päätään. Tämän jälkeen poliisille tulisi kertoa, millä tavalla tulisi kommunikoida. Tämän voi tehdä eleitä käyttämällä tai kirjoittamalla paperille. Nyökkäämistä tulisi välttää, ellei ymmärrä täysin, mitä poliisi sanoo. Vaikka nyökkäys saattaisi osoittaa, että kiinnität huomiota, voidaan tämä tulkita poliisin puolelta väärin. Poliisiin ei tulisi koskea, vaikka olisi tottunut saamaan huomiota koskettamalla toista henkilöä olkapäähän. Poliisi voi kokea kaikenlaisen kosketuksen uhkana, joten sitä tulisi välttää. Lopuksi voi kysyä poliisilta kirjoittamalla, saako poistua. Ellei kyseessä ole pidätystilanne, ei poliisi voi pakottaa jäämään. Saatuaan hyväksynnän poistua, ohjeistetaan kävelemään tai ajamaan pois rauhallisesti. (Bräysy 2022.)

Ohjeistusten toinen osio käsittelee omien oikeuksien tuntemista. Tässä ensimmäisenä on viittomakielen tulkin pyytäminen kommunikointia varten, jos tilanne sen vaatii. Seuraavassa kohdassa kerrotaan oikeudesta kieltäytyä poliisin tekemästä tutkinnasta, esimerkiksi henkilön yksityiseen omaisuuteen liittyen, jos poliisilla ei ole todisteita siitä, että kyseinen henkilö olisi osallistunut johonkin laittomaan. Pidätystilanteissa tulisi heti pyytää tulkkia ja asianajajaa. Ennen tämän järjestymistä, kuuro henkilö ei ole velvollinen vastaamaan mihinkään kysymyksiin. Mikäli henkilö kokee, että omia oikeuksia on loukattu, kehoitetaan tekemään kirjallinen valitus, jossa tulee ilmetä perusteellinen kuvaus tapahtumista ja kaikkien todistajien yhteystiedot. (Bräysy 2022.)

6.2 Ohjeistukset kuuron kohtaamisesta muualla maailmassa

Poliisin ja kuuron henkilön välisistä kohtaamisista ilman tulkkia ei muuallakaan maailmassa löytynyt kovin paljoa tietoa, varsinkaan ohjeistusten muodossa. Yhdysvalloissa oikeusministeriö, U.S. Department of Justice, on kuitenkin luonut epäviralliset ohjeistukset poliisille kuuron tai huonokuuloisen henkilön kohtaamisesta ja kommunikoinnista heidän kanssaan. Ohjeistukset olivat pääosin yhteiset, olipa tilanteessa läsnä kuuro tai huonokuuloinen henkilö. Jotkin yksittäiset ohjeistukset oli rajattu huonokuuloiseen tai kuuroon asiakkaaseen. (U.S. Department of Justice 2020a; U.S. Department of Justice 2020b.)

Huonokuuloisten kanssa kommunikointiin ohjeistettiin esimerkiksi puhumaan selkeästi ja koveempaan ääneen. Suullisesti keskustellessa kehoitettiin joka tapauksessa puhumaan hitaasti ja selvästi ja sen tueksi vielä käyttämään eleitä ja kasvojen ilmeitä. Taustamelun tai muiden häiritsevien tekijöiden vähentäminen mahdollisuuksien mukaan oli myös yksi ohjeistus, jolla oletettavasti viitataan ennemminkin huonokuuloisen asiakkaan kanssa toimimiseen. Kuurojen

kanssa kommunikointiin liittyen huomautettiin, että tulisi kysyä, kuinka henkilö haluaa kommunikoidan, sillä kaikki kuurot eivät käytä viittomakieltä, joten esimerkiksi huulilta luvun käyttö voisi olla parempi tapa. Tämä toki vaatii sen, että poliisissa osattaisiin viittoa, jos kysytään haluttua kommunikointimenetelmää ja kuuro henkilö vastaisi viittomakielellä kommunikoinnin. Lisäksi ohjeistettiin, että vaikka henkilö käyttäisi kuulolaitetta, ei poliisissa tule olettaa, että henkilö kuulee. (U.S. Department of Justice 2020a; U.S. Department of Justice 2020b.)

Ohjeistuksissa korostui eleiden, visuaalisuuden ja visuaalisten apuvälineiden käyttöä, aina kun se on mahdollista. Huomion saamiseksi ohjeistettiin vilkutusta tai pientä taputusta olkapäälle. Keskustelun aikana ei myöskään tulisi kääntää katsetta pois vaan pitää katsekontakti jatkuvasti. Tämän lisäksi suuta ei tulisi peittää tai esimerkiksi pureskella purkkaa ja puhujia tulisi aina olla yksi kerrallaan. Lauseet tulisi pitää lyhyinä ja sanat mahdollisimman yksinkertaisina. Yksi ohjeistus oli myös kirjallisten viestien vaihto. Tähän liittyen huomioitiin kuitenkin myös, että lapuille kirjoittaessa tulee muistaa, ettei viittomakieltä käyttävän henkilön lukemis- ja kirjoitustaidot välttämättä ole hyvät. (U.S. Department of Justice 2020a; U.S. Department of Justice 2020b.)

Tulkkauspalveluiden käytön suhteen esiteltiin erilaisia tilanteita, milloin tarvetta on ja milloin ei. Tilanteet, joiden mukaan tulkille ei ole tarvetta, olivat esimerkiksi ajokortin tarkastus tai ajo-ohjeiden antaminen. Näissä tilanteissa kynä ja paperi sekä eleiden käyttö riittäisi. Vastavuoroisesti tilanteet, joissa tulkille on tarvetta, olivat muun muassa kuulustelut ja pidätystilanteet. Tulkkia tarvittaessa henkilöltä tulee myös varmistaa, mitä kieltä hän käyttää, tässä tapauksessa onko kyse amerikkalaisesta viittomakielestä (ASL) vai viitotusta englannista (Signed English). (U.S. Department of Justice 2020a; U.S. Department of Justice 2020b.)

7 ANALYYSI JA TULOKSET

Tehtävänäimme oli selvittää, kuinka parantaa poliisin ja kuuron välistä kommunikaatiota poliisin kenttätilanteissa. Tutkimme tätä asiaa kuuroille toteutettujen haastatteluiden ja poliiseille suunnatun verkkokyselyn avulla. Seuraavissa luvuissa analysoimme saamiamme tuloksia. Analysointi keskittyy siihen, millaisia asioita molemmilta osapuolilta, poliiseilta ja kuuroilta, nousi esin sekä millaisia eroavaisuuksia ja yhteneväisyyksiä löytyi. Analyysi käsittelee vastauksia anonyymisti, joten siitä ei ole mahdollista tunnistaa kuka tai ketkä ovat minkäkin vastauksen takana.

Tutkimuskysymyksiin saatiin monipuolisesti vastauksia, sekä tuoreita näkökulmia asian käsittelyyn ja analysointiin. Molemmat osapuolet nostivat esiin tärkeitä havaintoja ja ajatuksia. Ensimmäisessä luvussa (8.1) analysoidaan poliisien verkkokyselystä saatuja vastauksia. Seuraavaksi luvussa (8.2) tarkastellaan puolestaan kuurojen haastattelusta saatuja vastauksia. Luvun päättää yhteenveto (8.3), johon on koottu yleisiä näkemyksiä ja kehitysehdotuksia, joita saaduista vastauksista nousi esiin.

7.1 Analysointia poliisin vastauksista

Hämeen poliisilaitoksella työskentelee noin 200 kenttäpoliisia, joista 21 (n=21) vastasi lähettämämme verkkokyselyyn. Poliisien vastausprosentiksi saadaan tällöin 10,5 %. Jokainen kyselyyn vastanneista poliiseista, yhtä henkilöä lukuun ottamatta (n=20), vastasi, ettei ole saanut tai ei muista saaneensa ohjeistusta kuuron henkilön kohtaamisesta. Yksi vastaajista mainitsi saaneensa yleisellä tasolla tietoa liittyen kuuroihin.

Kysymyksen vastausmäärästä siis ilmenee, ettei kuurojen kohtaamisesta tai kuuroudesta pääsääntöisesti ohjeisteta poliiseja. Asiaa voidaan tarkastella vertaamalla kuuron ja poliisin välisiä kohtaamisia muualla maailmassa uutisoituihin tapahtumiin. Yksi uutisoitu tapaus on vuodelta 2016, jossa poliisi oli ampunut kuuron autoilijan Pohjois-Carolinassa. Tapauksessa ollut kuuro ei ollut noudattanut poliisin vaatimusta pysähtyä, tämän ajaessa ylinopeutta. Kuuro henkilö oli ajanut kotiinsa ja autosta noustessaan oli poliisin, ja tämän välillä alkanut jonkinlainen yhteentö, jonka seurauksena poliisi oli ampunut häntä. Ammutun kuuron tutut olivat raivoissaan asiasta ja selittäneet, ettei henkilö ollut kuullut poliisin hälytys sireeneitä, eikä tästä syystä ollut

tajunnut pysähtyä. Yhdysvalloissa on Yhdysvaltain Kuurojen Liiton johtajan, Howard Rosenblumin, mukaan sattunut viime vuosina useita välikohtauksia kuurojen ja poliisin välillä, jotka ovat johtaneet kuolemaan. (Mäkelä 2016.)

Toinen, vanhempi uutisoitu tapaus, oli Yhdysvaltain Alabamassa vuonna 2009. Tapauksessa osallisena oli ollut kuuro, kehitysvammainen henkilö, joka oli taltutettu paprikasumutteella ja etälamauttimella. Kuuro henkilö oli ollut yli tunnin ajan kaupan vessassa. Myöhemmin selvisi, että vessassa vietetyn pitkän ajan syy oli vatsakivut. Paikalle saapuneet viranomaiset eivät tiedäneet, että vessassa oli kuuro kehitysvammainen henkilö. Kun vastausta oven avaamiskäskystä huolimatta ei tullut, turvautuivat poliisit paprikasumutteen käyttöön, jota suihkuttivat wc-koppiin oven alta. Tämän jälkeen poliisit avasivat oven sorkkaraudalla ja ampuivat kuuroa henkilöä etälamauttimella. Poliisit olivat aikomassa viedä kuuron putkaan epäiltynä häiriökäyttäytymisestä sekä virkavallan vastustamisesta. Lopulta tilanne päättyi siihen, että kuuro vietiin tämän veljen luo, jonka jälkeen poliisit vain lähtivät pois paikalta. Tilanteessa olleen kuuron perheenjäsenet jättivät jälkeensä poliisin toiminnasta virallisen valituksen. (Leppänen 2009.)

Molemmista yllä mainituista tapauksista voidaan poliisin toiminnan perusteella todeta, ettei Yhdysvalloissa poliiseille myöskään ole annettu tarpeellista tietoa tai ohjeistusta kuuron henkilön kohtaamisesta. Kuten Yhdysvaltain Kuurojen Liiton johtaja oli uutisessa todennut, on vastaavia tapauksia edeltävinä vuosina ollut useampiakin. Monien vastaavien tapausten voidaan myös todeta jääneen uutisoimatta, sillä uutisoituja tilanteita löytyi kovin vähän.

Poliiseille lähettämämme verkkokyselyn toisessa kysymyksessä haluttiin selvittää, onko vastaaja kohdannut kuuroa henkilöä kentällä. Tähän oli kyllä -vastaajia 47,62 %, mikä tarkoittaa kymmentä (n=10) henkilöä vastaajista. Kenttäpoliiseista 52,38 % eli 11 (n=11) henkilöä taas vastasi, ettei ole työtehtävissään kohdannut kuuroa henkilöä. Kyllä -vastaajilta erilaisia kenttätilanteiden kokemuksia tuli runsaasti. Näitä tilanteita olivat muun muassa erilaiset hälytystehtävät, kotihälytykset, liikennetehtävät, rikospaikkatutkinnan yhteydessä olevat tehtävät, rikosilmoituksen vastaanotto, kolarit ja muut jokapäiväiset asiakaspalvelutilanteet. Lisäksi on ollut tilanteita, jossa kuuroa on yritetty saada saapumaan oikeaan aikaan tapaamiseen. Muutama vastaajista kertoi tapauksen, johon liittyi väkivaltaa. Tällainen tilanne oli muun muassa järjestyksenvalvonnan tehtävän yhteydessä tullut tapaus, jossa tilanne oli näyttänyt menevän tappeluksi. Sen lisäksi oli väkivaltatehtävä kuurojen asumisyksikössä sekä perheväkivaltatilanne, jossa oli osallisena kuuro lapsi. Muita kentällä tapahtuvia kohtaamisia on ollut esimerkiksi eksynyt

kuuro vanhus, itsetuhoinen kuuro henkilö, hoitolaitoksessa asuva autistinen kuuro sekä päihtyneet ja itsestään huolehtimaan kykenemättömät kuurot henkilöt. Vastauksissa kerrottiin myös tapaus, jossa kuuro oli jäänyt auton alle ja tilannetta selviteltiin tämän ollessa ambulanssissa.

Kommunikointitapoja- ja keinoja kysyttäessä 90 % vastaajista kertoi käyttäneen kynää ja paperia kommunikointiin. Eräs vastaaja oli tulostanut kuurolle henkilölle kirjalliset ohjeet asiaan liittyen. Muita käytettyjä tapoja olivat eleiden käyttö ja puhelimella kirjoittaminen. Muutama kertoi käyttäneensä myös viittomia tai viittomakieltä.

Kynän ja paperin käyttäminen kommunikoinnissa kuurojen kanssa on haasteellista johtuen siitä, että jokainen kuuro on yksilö, eikä kaikilla ole riittävää suomen kielen kirjoitus- tai ymmärrystaitoa. Koska viittomakielisten kuurojen äidin- tai ensikieli on suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, vaihtelevat heidän luku- ja kirjoitustaitonsa yksilöllisesti. Osa saattaa hallita suomen ja ruotsin kielen, sekä englannin kielen, erinomaisesti, kun taas osa pystyy juuri ja juuri ymmärtämään yksinkertaisia lauseita. (Alanne 2011.) Kuuron kanssa kommunikoinnissa olisi siis tärkeää tiedostaa, että jokainen on yksilö, eikä kynä ja paperi tai ylipäättänsä kirjoittamalla kommunikointi toimi aina jokaisen kohdalla.

Kyselyssä kommunikoinnin haasteellisuudessa poliisit kokivat pääosin kommunikoinnin haasteellisuudeksi hitauden ja sen, että kuuro vastapuoli on ollut päihtyneessä tilassa, jolloin kommunikointi on ollut erityisen vaikeaa. Harmilliseksi koettiin myös se, jos molemmin puolista ymmärrystä ei ollut. Tällöin poliisit kokivat antamansa palvelun tason jääneen huonoksi. Ne poliisit, joilla on viittomakielen tai viittomien osaamista, kertoivat käyttävän niitä harvoin, jolloin viittomien muistaminen on haasteellista. Lisäksi, jos kuurolla on jokin vamma, on se vaikeuttanut kommunikointia entisestään. Eräs vastaajista taas ei ole kokenut kommunikoinnissa tähän mennessä vielä mitään haastavaa.

Sujuvalta kommunikoinnissa on poliisien mielestä tuntunut se, että on ollut yhteinen halu selvittää asia, asiakkaan kiitollisuus yrittämisestä kommunikoida, sekä kärsivällisyys ja lämminhenkisyys molempien osapuolten välillä. Osa vastaajista taas koki päinvastoin, eli ettei tilanteessa sujunut mikään. Tähän pääasiassa syynä oli se, ettei esimerkiksi kynä ja paperi juurikaan auttanut asiaa. Yhteisen kielen puuttumisesta johtuen, on asioita ollut vaikea selvittää. Esimerkiksi onnettomuustilanteissa on koettu vaikeaksi saada tietoja asiakkaalta, tämän ollessa loukkaantunut. Yleisesti kuitenkin koettiin, että asiat on saatu selvitettyä ja hoidettua.

Poliiseilta tuli erilaisia kehitysehdotuksia liittyen kommunikoinnin sujuvoittamiseen jatkossa. Ehdotuksissa oli muun muassa kouluttaa kaikki poliisit viittomakielen osaajiksi tai osata ainakin jonkun verran viittomia. Lisäksi ehdotettiin koulutusta poliisille liittyen kuurojen kulttuurista tiedottamiseen. Moni pohti erilaisten teknisten laitteiden ja sovellusten käyttöä, kuten puheen muuttamista tekstiksi tai muita tekstintuotto-ohjelmia. Kynän ja paperin käytön toimivuus korostui monissa vastauksissa, joissa todettiin sen olevan riittävä kommunikaatiokeino jatkosakin, eikä sen kummemmalle ole tarvetta. Yksi vastaajista mainitsi myös, että elekielellä on pärjätty hyvin. Myös päivystävän tulkkauksen saatavuuden tärkeys mainittiin. Tällä korostettiin sitä, että viranomaisten kanssa asioidessa tulkkauspalveluiden käyttö on aina olennaista, kun yhteistä kieltä ei ole, eikä kenttätilanteiden pitäisi olla poikkeus. Videoyhteydellä tulisi olla saatavilla 24/7 päivystävä tulkkaus. Tällä hetkellä Kelalla ja Hätäkeskuksella on meneillään 112 –Suomi –sovelluksessa kokeilu, jossa hätäilmoituksen voi tehdä viittomakielellä. (Hätäkeskuslaitos 2023b.) Kuitenkin sen käyttöaika on vain arkisin 8–16 välillä, jolloin iltaisin ja viikonloppuisin ei ole videoyhteydellä toimivaa tulkkausta tarjolla.

Kyselyssä selvitettiin myös sitä, miten poliisi kaipaisi apua tai ohjeistusta kuuron kohtaamiseen liittyvissä asioissa. Osa $n=6$ kaipasi tietoa tulkin tilaamisprosessista ja tulkin käytöstä, eli mistä tulkin saa tilattua ja mistä tulkkipalveluja saa tarvittaessa ympäri vuorokauden. Tällä hetkellä Kuurojen Liiton sivuilta löytyy hätätulkkilista, joka on listaus niistä tulkkausyrityksistä, joista hätätilanteissa voi tulkkia pyytää silloin, kun Kelan tulkkivälitys on kiinni. (Kuurojen Liitto 2023a.) Hätätulkkilistasta huolimatta, ei se ole helposti löydettävissä eikä takaa tulkkausta jokaiseen hätätilanteeseen.

Osa vastaajista ($n=3$) toivoi jonkinlaista tietopakettia tai verkkokurssia, jossa kerrotaisiin kuuroudesta. Vaihtoehtoisesti hyödyllisenä koettiin myös työnantajan puolelta tuleva ohjeistus kuuron henkilön kohtaamisesta. Poliisien kyselyssä eräässä vastauksessa kerrottiin Poliisiammattikorkeakoululla käyvän eri vähemmistöryhmien edustajia, kuten esimerkiksi romanit ja maahanmuuttajat, pitämässä luentoja omasta kulttuuristaan. Vastaavanlaisen luennon voisi myös pitää kuuro henkilö, joka voisi opettaa konkreettisesti perusasioita kuurojen kanssa toimimisesta. Tähän esimerkkinä perusviittomien opettaminen, selkeiden suunliikkeiden käyttö ja se, ettei kovempaa huutaminen auta. Poliisit toivoivat myös mahdollisuutta saada koulutusta viittomakieleen ja sen käyttöön. Esimerkiksi miten kysyä henkilön perustiedot, kuten nimi, asuinpaikka, mikä on hätänä ja pystyykö kirjoittamaan latinalaisin aakkosin vastaukset. Lisäksi kaivattiin tietoa siitä, millaisilla eleillä voi rauhoittaa tilannetta ja ovatko kuurot tyytyväisiä

nykyiseen kirjoituskäytäntöön vai olisiko joku toinen ratkaisu parempi. Haluttiin myös jonkinlainen toimintamalli sille, miten edetä, kun tapaa poliisiavun tarpeessa olevan kuuron henkilön.

Osa vastaajista (n=5) ei kokenut tarvetta tai ei osannut sanoa kokeeko tarvetta koulutukselle tai muulle avulle, sillä on tähän mennessä hyvin selvinnyt vähäisistä kohtaamisista kuurojen kanssa. Yksi vastaajista mainitsi myös uskovansa yhteisen keinon kommunikointiin löytyvän aina, jos molemmat osapuolet vain antavat sille mahdollisuuden. Vastauksissa korostui, että paperi ja kynä tai kännykän käyttö ovat isona apuna näissä tilanteissa. Koettiin, että niitä käyttämällä sen kummempia ongelmia tuskin ilmenee, kunhan kuuron näkökyky toimii ja hän on lukutaitoinen.

Eräs vastaaja vertasi kuuron kohtaamista vieraskielisen henkilön kanssa kohtaamiseen eli tilanteeseen, jossa yhteistä kieltä ei ole. Kyseinen vastaaja ei muistanut, että olisi kohdannut kuuroa henkilöä työtehtävien yhteydessä. Tilanteissa, jossa yhteistä kieltä ei ole ollut, oli puhelimella kirjoittaminen ja kielen kääntäjän käyttäminen riittänyt. Hän koki, ettei kuuro, suomea ymmärtävä asiakas, kuulosta ollenkaan hankalalta. Yksi vastaajista toivoi, että kuurot tiedostaisivat sen, etteivät poliisit pääsääntöisesti osaa viittomakieltä ja täten helpoin tapa on suoraan kirjoittaa tapahtuneesta oleelliset asiat ylös kronologisessa aikajärjestyksessä.

Yksi vastaajista kaipasi vastaavien tilanteiden harjoittelua ja sillä tavoin tilanteiden normalisointia. Hän mainitsi monien, jotka eivät ole olleet kuurojen kanssa tekemisissä, ajattelevan, että tilanne on paljon hankalampi kuin, mitä se todellisuudessa onkaan. Hän kertoo poliisina toimivan päivittäin ihmisten kanssa, jotka käyttävät vierasta kieltä ja näihinkin tilanteisiin on aina löytynyt omat ratkaisukeinot. Muutama vastaajista koki kyselyn tarpeellisenä ja oli iloinen asian käsittelyyn ottamisesta, jotta oikeanlainen tasa-arvo edistyy.

7.2 Analysointia kuurojen vastauksista

Haastateltavia kuuroja henkilöitä oli yhteensä 7. Haastatteluiden perusteella yleisimmin koetut ongelmat ovat olleet, ettei poliisi osaa toimia oikein, kommunikoinnin puutteesta johtuen, ja tällöin tilanteet ovat jääneet hoitamatta tai muuten selvittämättömiksi. Vastausten perusteella ilmeni myös, ettei poliisissa ymmärretä sitä, ettei jokaisen kuuron suomen kielen kirjoituksen- tai ymmärryksen taso ole välttämättä riittävä ainoastaan kirjoittamalla kommunikoimiseen. Opinnäytetyön tilaajan yhteyshenkilön, Jouni Takalan, mukaan poliisi saa peruskoulutuksessa

tietoa erilaisten henkilöryhmien kohtaamisesta, mutta poliisikoulutuksessa ei ole tarkoituksenmukaista perehtyä erityisryhmiin yksityiskohtaisesti. Koulutuksen tulee kuitenkin antaa valmius huomioida erityisryhmien tarpeita. (Takala 2023.) Tämän perusteella voidaan todeta, ettei poliisissa yleisesti ottaen tutustuta kuuroihin asiakasryhmänä, ja täten vähäinen tietoisuus kuuroista on poliisissa melko yleistä, mikä voi aiheuttaa tilanteiden selvityttämättömyyttä.

Usein tilanteissa on tapahtunut niin, ettei kuuron näkökulmaa asioihin huomioida ollenkaan vaan turvaudutaan ainoastaan kuulevien osapuolten sanomisiin. Tärkeä asia, jota ei saatujen vastausten perusteella olla riittävästi poliisissa huomioitu, on katsekontaktin ylläpitäminen. Sen avulla kuuro kokee tulevansa kuulluksi ja huomioituksi.

Kehitysehdotuksia saatiin haastatteluissa runsaasti. Useamman kerran (n=6) esille nousi kuuroudesta kertominen poliiseille. Tähän liittyy erityisesti se, että jokainen kuuro on yksilöllinen ja on tärkeä tiedostaa, onko kuurolla kuurouden lisäksi jokin muu vamma tai onko hän maahanmuuttajataustainen. Kuuroudesta tiedottaminen voisi olla esimerkiksi aiheesta kertova video, joka poliisissa katsottaisiin läpi tai vaihtoehtoisesti kuuro henkilö voisi käydä vierailemassa poliisissa kertomassa kuurojen kulttuurista, kielestä ja tavoista. Osa (n=2) vastaajista toivoi, että poliisissa osattaisiin viittoja. Erityisesti tiettyjen perusviittomien opettamista poliiseille suositeltiin useaan otteeseen. Näiden asioiden lisäksi toivottiin, että poliisissa osattaisiin käyttää elekieltä ja visuaalisuutta. Tähän ehdotettiin pantomiimiharjoituksia siten, että poliisit osaisivat näyttää keholla ja ilmeillä, millaisesta kohtaamisesta on kyse; neutraalista, positiivisesta vai vakavasta. Useampi toivoi, että poliisin kehonkieli olisi ystävällisempää, sillä kuurot tulkitsevat paljon ilmeitä ja eleitä. Esimerkiksi poliisi voisi hymyillä, mikäli kyseessä ei ole erityisen vakava tilanne.

Koska kuurojen suomen kielen ymmärtämisen taso on, yksilöstä riippuen, vaihtelevaa, toivottiin poliisien käyttävän enemmän selkokiekisiä sanoja eikä mitään liian vaikeaa terminologiaa. Sen lisäksi toivottiin lyhyempiä sana- ja lausekokonaisuuksia ja ettei koskaan huudettaisi, sillä se ei auta millään tavalla. Valmiiden kuvakorttien- ja tekstien käyttö oli myös yhtenä ehdotuksena, mikä todennäköisesti voisi helpottaa kommunikointia jatkossa.

Konkreettisenä esimerkkinä useammalta vastaajalta nousi ylös käsirautojen laittaminen eteen. Käsirautojen ollessa selän takana, viedään kuuroilta hänen ainoa keinonsa kommunikointiin ja tämä voi itsessään pahentaa tilannetta huomattavasti. Eräs vastaaja kertoi, että hänet oli pistetty rautoihin ja tämän lisäksi suihkutettu pippurisumutetta silmiin. Tällöin hän menetti keinonsa

kommunikointiin, ja sen lisäksi myös näkökykynsä, jolloin hän koki olonsa avuttomaksi ja ahdistuneeksi. Hän vertasi kyseistä tilannetta siihen, että kuulevalta henkilöltä laitettaisiin suu teipillä kiinni, laput silmille ja kuulosuojaimet korville.

Poliisille opetettaviksi viittomiksi ehdotettiin muun muassa seuraavia: NIMI, SOTU, PUHALUTUS, AJOKORTTI, RAUHALLISESTI, HENKILÖLLISYYSTODISTUS, KUURO, PYSÄHDY, TULE TÄNNE, APUA, KOLARI. Näitä viittomia voi käydä katsomassa ja opettelemassa erilaisilta verkkosivuilta. Näitä ovat muun muassa Suomalaisen viittomakielen verkkosanakirjan suvi.viittomat.net sekä esimerkiksi signwiki.org -sivusto tai viittomahaku.fi. Jokaiselta sivustolta löytyy viitottuja videoita lukuisille eri suomen kielen sanoille. Lisäksi Viittomakielisen kirjaston verkkosivustolta löytyy osio, jossa pääsee helposti tutustumaan arkiviittomiin. (Viittomakielinen kirjasto 2023a.)

7.3 Vastausten yhteenvetoa ja kehitysehdotuksia

Yleinen haaste, joka nousi esiin sekä haastatteluiden vastauksissa, että poliisien kyselyn vastauksissa oli kommunikoinnissa käytettävän kynän ja paperin riittävyys asian kokonaisvaltaiseen selvittämiseen. Vastausten perusteella useat kuurot korostivat sitä, kuinka kaikkien kuurojen suomen kielen kirjoittamisen ja ymmärtämisen taito ei ole samalla tasolla ja täten kommunikointi pelkästään kirjoittamalla ei ole toimivin tapa. Poliisien puolelta moni totesi, että kynä ja paperi on usein riittänyt hyvin kommunikoitaessa. Osa poliiseista oli kuitenkin sitä mieltä, ettei kynä ja paperi ole auttanut ollenkaan ja asiat ovat jääneet täysin selvittämättömiksi. Kirjoittamalla kommunikointi on myös koettu kuurojen sekä poliisien näkökulmasta hitaaksi.

Poliisin koulutukseen Suomessa ei kuulu opetusta, jossa kerrottaisiin kuuroista tai viittomakielestä. Kuulevana poliisina ei poliisin koulutuksen perusteella siis tunne kuurojen kulttuuria, historiaa tai viittomakieltä. Tämä johtaa esimerkiksi siihen, että poliisit olettavat kuuroilla olevan riittävä suomen kielen kirjoitus- ja ymmärrystaito, vaikka näin ei kaikkien kohdalla ole. Alanne mainitsi artikkelissaan suomen kielen heikkouden johtuvan suurimmaksi osaa siitä, ettei viittomakieli ole kirjoitettu kieli, ja kuuroilla Suomessa ensimmäinen kirjoitettu kieli on usein suomen- tai ruotsin kieli, joka ei ole heidän äidinkieltensä. (Alanne 2011.)

Tämän lisäksi poliisissa saatetaan käyttää väärää terminologiaa kuuroista, kuten vanhentunut termi kuuromykkä. Eräs haastateltava kuuro kertoi, kuinka oli saanut kolaritilanteen jälkeen

poliisilta jonkinlaisen paperin, jossa käytettiin kyseistä termiä. Tämä oli tuntunut haastateltavasta inhottavalta, mutta hän ei ollut enää siinä tilanteessa jaksanut yrittää korjata poliisia väärän termin käytöstä, sillä tilanne oli muutenkin hoitunut hankalasti, koska tilanteessa oli huomioitu vain kuuleva osapuoli eikä kuuroa ollenkaan. Termiä kuuromyykä tulee välttää, sillä se koetaan loukkaavana. Se, että on kuuro, ei tarkoita, että on myös myykkä. Kyseisen termin sijaan voi käyttää sanaa kuuro tai nykyään yleistynyttä termiä viittomakielinen. Viittomakielisiksi luokituvat kuurojen lisäksi ne kuulevat, joilla on esimerkiksi kuurot vanhemmat. (Kuurojen Liitto 2023b.)

Haastattelujen kautta ilmeni myös, ettei poliisissa olla tietoisia siitä, osaavatko tai saavatko kuurot ajaa autoa. Myös lukemisen osaamisen suhteen ei poliisissa oltu tietoisia. Tämän lisäksi haastatteluissa korostettiin, että poliisissa saatetaan usein olettaa kuuron olevan aggressiivinen eleiden käytön takia. Viittoessa elehtiminen on luonnollista, eikä sitä pitäisi suoraan yhdistää aggressiivisuuteen tai muuhun vastaavaan.

Tutkimusaineiston perusteella poliiseilla on positiivisempi kuva kuuron henkilön kohtaamisesta, kuin kuuroilla kuulevan poliisin kohtaamisesta. Haastateltavien kuurojen puolelta koetaan, että poliisissa ollaan melko tietämättömiä kuuroista ja siitä, kuinka heidän kanssaan tulisi toimia. Kuuroilla oli selkeästi enemmän negatiivisia kokemuksia, jossa heidän oikeutensa eivät ole toteutuneet kuin, mitä kyselyyn vastanneet poliisit ovat kentällä kokeneet kuuron kohdattessaan. Kuurot kokevat, että tilanteet jäävät useimmiten selvittämättömiksi, kun taas poliisien puolelta koettiin, että yleensä asiat on lopulta saatu hoidettua ja siihen on usein riittänyt pelkkä kynä ja paperi.

Yhteisinä kehitysehdotuksina, sekä poliiseilta että haastateltavilta kuuroilta, esiin nousivat perusviittomien opettelu, kuurojen kulttuurista tiedottaminen joko luennon tai verkkokurssin yhteydessä, sekä harjoittelu erilaisia tilanteita varten. Poliisien vastauksissa kannatettiin erilaisten sovellusten tai 24/7 tulkin käyttöä poliisin ja kuuron välisissä kohtaamisissa. Kuurot taas halusivat poliiseille harjoitusta elekielen käytöstä, kuten esimerkiksi ystävällisemmän kehonkielen käyttöä tai hymyä, jos tilanne ei ole erityisen vakava. Lisäksi toiveena oli visuaalisuuden käyttö vastaavissa tilanteissa.

Kuvakorttien tai Kuvakom-sovelluksen käyttö olisi myös hyödyllinen tapa poliisin avuksi kommunikointiin kuurojen kanssa. Kuvakom on mobiilisovellus, jonka tarkoituksena on tukea kommunikaatiota erilaisilla kuvilla. Se on suunniteltu maahanmuuttajille ja turvapaikanhakijoille,

mutta sitä voi hyödyntää kuka tahansa, joka kokee sovelluksen käytön hyödylliseksi. Sovellus sisältää 1000 kuvaa, jotka liittyvät suomalaisten arkisiin asioihin, yhteiskuntaan sekä turvapaikan hakuun. Kuvat on luokiteltu aiheryhmiin ja niitä voi hakea eri avainsanoilla. (Papunet 2020.)

Muina tärkeinä asioina esiin nousi esimerkiksi se, että poliisissa tulisi muistaa, ettei heidän ikinä tule huutaa tai korottaa ääntään kuurolle. Tämän lisäksi esimerkiksi käsirautoja ei tulisi laittaa selän taakse, vaan mieluummin eteen kommunikoinnin mahdollistamiseksi, mikäli tällainen on tilanteessa mahdollista. Katsekontaktin pitäminen koko keskustelun ajan oli myös yksi tärkeimmistä esille nousseista asioista. Kaikkein parasta olisi, jos poliisissa osattaisiin viittoja.

8 LOPPUPOHDINTA JA YHTEENVETO

Tutkimuskysymyksenä oli kuinka parantaa kuuron ja poliisin välistä vuorovaikutusta poliisin kenttätilanteissa. Aineistonkeruumenetelminä toimivat sekä laadullinen, että määrällinen tutkimus, eli tässä tapauksessa haastattelut ja verkkokysely. Poliiseilta ja kuuroilta saatiin laaja määrä vastauksia, joiden avulla onnistuimme vastaamaan tutkimuskysymykseemme. Koska tutkimuskysymyksessä haluttiin selvittää erilaisia keinoja ongelman ratkaisemiseksi, oli olennaista, että tutkimukseen osallistuvilla oli aiheesta kokemusta sekä muita ajatuksia. Haastateltavia ollessa useita (seitsemän kuuroa) ja vastaajamäärä poliiseille suunnattuun kyselyyn ollessa runsas (21 vastaajaa), pääsimme tarkastelemaan aihetta hyvinkin monista erilaisista näkökulmista.

Vastauksista ja kehitysehdotuksista saatiin luotua tiivistetyt ohjeistukset (Liite 6), jossa huomioidaan kuurojen toiveet ja ajatukset siitä, miten vastaavat tilanteet voisivat sujua paremmin jatkossa. Ohjeistuksiin päädyttiin laittamaan haastatteluiden perusteella niissä eniten korostuneet asiat, jotka koettiin erityisen tärkeinä. Myös poliisien toiveita siitä, millaista apua tilanteissa voisi kaivata, on ohjeistuksissa huomioitu, sillä yhdistäviä tekijöitä ja toiveita löytyi molempien osapuolten kautta runsaasti.

Opinnäytetyön produkti, eli luotu ohjeistus, on välitetty tilaajalle, jotta sitä voidaan tästä eteenpäin tarpeen tullen käyttää. Ohjeistuksiin päädyttiin lopulta laittamaan yleisiä käytännön ohjeita, liittyen paljolti poliisin konkreettiseen toimintaan tilanteissa. Näissä korostui vuorovaikutuksen eri keinot, kuten katsekontaktin pitäminen sekä ilmeiden ja eleiden käyttö. Nämä olivat haastatteluiden vastauksissa yleisimpiä esiin nousseita asioita. Lisäksi päädyttiin ohjeistamaan kielen käytöstä tilanteessa. Mahdollisimman helppojen ja selkeiden sanavalintojen käyttö sekä lauseiden pitäminen lyhyinä on yksi edesauttava keino ymmärtämisen kannalta. Tämän lisäksi ohjeisiin lisättiin huomio siitä, ettei tilanteissa, joissa poliisi ja kuuro kohtaavat, tule huutaa tai korottaa ääntään, sillä huutamisesta tai äänen korottamisesta ei ole tilanteen kannalta mitään hyötyä.

Ohjeisiin päädyttiin myös lisäämään ehdotus siitä, miten käsiraudat kannattaa laittaa, kun kyseessä on kuuro henkilö. Yleisenä käytäntönä on, että käsiraudat laitetaan aina henkilön selän taakse, mutta kuuron henkilön kohdalla tilanne ei ole enää sama. Haastattelussa useampi osa-

puoli korosti, että käsiraudat tulisi aina laittaa kuurolla etupuolelle, jotta tämän ainoaa kommunikointikeinoa ei viedä täysin eikä tästä syystä tilanteeseen koidu vielä lisää ahdistusta tai paniikkia.

Lopuksi ohjeistuksiin lisättiin vielä muistutus hätätulkilistan käytöstä sekä linkkejä erilaisille verkkosivuille, joista voi helposti käydä tarkistamassa viittomia eri suomen kielen sanoille. Useampi vastaaja poliisin kyselyssä oli toivonut mahdollisuutta oppia viittomia, joten olemassa olevien sivustojen tiedottaminen ja linkkien ohjeisiin lisääminen koettiin tärkeänä.

Kokonaisuudessaan tutkimusaineistosta esille nousseet ajatukset ja ehdotukset tulevaisuuden varalle vastasivat monipuolisesti opinnäytetyön tutkimuskysymykseen. Ongelmia, joita liittyy kuuron ja poliisin välisiin kohtaamisiin on nyt tunnistettu ja niihin pohdittu ratkaisuehdotuksia. Tutkimustyön kautta toiveena on, että asiaa huomioitaisiin jatkossa enemmän, tilanteissa toimiminen muuttuisi sujuvammaksi ja että kohtaamisia kuurojen kanssa ei koettaisi liian vaikeana vaan pyrkimys olisi aina siihen, että kuurot saavat samanlaista palvelua poliisilta kuin kaikki muutkin.

8.1 Tulosten luotettavuus, tutkimuksen eettisyys ja työn onnistuneisuus

Opinnäytetyön tutkimustuloksia voidaan tarkastella niiden luotettavuuden ja yleistettävyyden kannalta. Haastateltavia ollessa seitsemän (n=7) ei kaikkea voida täysin yleistää. Opinnäytetyön aiheesta kiinnostuneiden määrä kuitenkin oli reilusti tätä korkeampi, ja kaikilla heistä oli paljon kokemuksia aiheesta. Nämä kokemukset eivät kuitenkaan päätyneet tähän opinnäytetyöhön aikatauluista johtuen. Opinnäytetyöhön päätyneet tulokset kuitenkin ovat luotettavia, koska ne ovat konkreettisia esimerkkejä aidoista tilanteista kuuron ja poliisin välillä sekä rehellisiä ajatuksia aiheesta. On myös tärkeää muistaa, että jokainen on yksilö ja se, että käytänteet, tietoisuus ja kuurojen määrä ympäri Suomea vaihtelee.

Tutkimuksen toteutuksen eettisyyttä voidaan tarkastella opinnäytetyön alusta alkaen. Eettisyyteen voidaan viitata esimerkiksi luotettavien lähteiden käytöstä tietoperustassa. Tietoperustaan on avattu keskeisiä asioita opinnäytetyöhön liittyen, mikä luo selkeän pohjan opinnäytetyön tutkimuksellista osuutta varten. Luotettavista lähteistä koottu tietoperusta muun muassa avaa todenmukaisesti kuuroja vähemmistöryhmänä Suomessa, sekä sitä, millaisia asioita kuurojen kulttuuriin yleisesti ottaen kuuluu. Tietoperustassa avataan tarkemmin myös poliisin työtä Suomessa, eli molemmat työn kohderyhmät tuodaan tasavertaisesti esille.

Eettisyys työn tutkimusmenetelmien valinnassa näkyy siinä kohtaa, kuinka on haluttu kerätä tietoa aiheesta niin sanotusti suoraan alkuperäiseltä lähteeltä, eli itse kuuroilta ja poliiseilta. Tämä takaa sen, että tieto on molempien osapuolten kohdalla ajankohtaista ja todenmukaista. Tutkimuksen eettisyys huomioitiin myös siinä, että kaikille tutkimukseen osallistuneille tiedotettiin ehdoista ja käytänteistä kirjallisesti. Vapaaehtoisille haastateltaville tiedotettiin jo haku- vaiheessa, ennen varsinaisten haastatteluiden järjestämistä, että kaikkien osallistujien vastaukset ovat nimettömiä opinnäytetyössä. Haastateltaville lähetetyissä sähköisissä lupalomakkeissa tiedotettiin myös tarkemmin erilaisista ehdoista ja siitä, mihin haastateltavana suostuu. Haastatteluiden nauhoituksista, haastateltavien vastausten käsittelystä ja niiden säilyttämisestä, sekä jälkepäin tuhoamisesta, tiedotettiin myös. Näiden perusteella jokainen haastatteluun osallistunut oli tietoinen näistä asioista. Jokaista haastateltavaa pyydettiin vielä lupalappujen lähettämisen jälkeen kuittamaan se, että on nämä vastaanottanut, lukenut ja hyväksynyt oman osallisuutensa tuleviin haastatteluihin. Opinnäytetyön tilaajalle lähetetyssä verkkolomakkeessa ja sen alussa olevassa saatetekstissä myös tiedotettiin vastaajia siitä, että jokaisen vastaukset tullaan käsittelemään nimettöminä opinnäytetyössä.

Työn onnistuneisuutta voidaan mitata tutkimustulosten monipuolisuuden näkökulmasta. Onnistuimme kuulemaan molempien osapuolten näkökulmia ja ajatuksia opinnäytetyön aiheesta ja saamaan laajasti vastauksia tutkimuskysymykseen. Haastatteluun osallistujia sekä verkkokyselyyn vastaajia oli enemmän, mitä olimme etukäteen edes kuvitelleet. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että opinnäytetyön tavoite löytää ratkaisuvaihtoehtoja kuuron ja poliisin välisiin kohtaamisiin poliisin kenttätilanteissa, on toteutunut onnistuneesti.

Johtuen työmme aiheesta ja sen rajauksesta emme voineet käyttää niin paljoa kirjallisuuteen perustuvaa tietopohjaa, kuin olisimme halunneet. Tähän syynä oli se, ettei vastaavia tutkimuksia ole aiemmin juurikaan tehty. Saimme kuitenkin eri lähteistä työhömmme selkeän tietoperustan, joka käsittelee ja tukee tutkimaamme aihetta hyvin. Emme käyttäneet tilastollisia kuvia kuvaamaan haastatteluiden ja verkkokyselyn vastauksia, sillä poliiseilla ja kuuroilla oli hieman erilaiset kysymysten asetelut. Sen lisäksi jotkin vastauksista olivat melko yksipuolisia. Tästä esimerkkinä se, kuinka kentällä työskentelevistä poliiseista noin 90 % vastanneista on kertonut kynän ja paperin kommunikointikeinoksi kuuron henkilön kanssa.

Vielä tässä kohtaa jää opinnäytetyön tuotoksen, eli poliisille luotujen ohjeistusten, toimivuuteen liittyvä palaute, tieto sen hyödyllisyydestä ja käytettävyydestä puuttumaan. Tosin ohjeistusten käyttö ja siitä palautteen anto vaatisi sitä, että Hämeen poliisissa olisi jo tässä kohtaa ehtinyt

tapahtua kentällä kohtaaminen kuuron henkilön kanssa. Jäimme myös pohtimaan sitä, että olisi ollut hyödyllistä, jos olisimme mahdollisesti ehtineet jakaa valmiita ohjeistuksia eteenpäin, esimerkiksi kuurojen keskuudessa, ja saada myös heiltä palautetta. Kuurojen yleinen mielipide poliisille luoduista ohjeistuksista olisi ollut mielenkiintoista tietää.

8.2 Opinnäytetyön jatkotutkimukset

Tutkimuksen aikana poliisien kyselyn vastauksista sekä kuurojen haastatteluista saaduista pohdinnoista ilmeni moninaisia asioita, joihin voisi vielä jatkossa perehtyä tarkemmin, joko tutkimuksellisesta tai toiminnallisesta näkökulmasta. Esimerkiksi poliiseille voisi mahdollisesti luoda tutkimuksessa ehdotetut kuva- tai tekstikortit, joita poliisit voisivat hyödyntää haasteellisissa vuorovaikutustilanteissa. Sen lisäksi yhtenä erityisen tärkeänä kuurojen ja poliisien vastauksissa esiin nousseena asiana korostui kuuron henkilön pitämä luento poliiseille, liittyen kuurojen kulttuuriin, historiaan ja viittomakieleen. Luennon toteutuminen voisi tapahtua joko jonkinlaisena videotallenteena aiheesta tai poliisilaitoksella järjestettävänä luentotilaisuutena, joka on tulkattu viittomakielelle. Näin poliisit oppisivat näkemään käytännössä myös viittomakielen tulkkien toimintaa.

Näiden lisäksi perus- tai muiden hyödyllisten viittomien opettaminen poliisille tai muunlaisten käytännön harjoitustilanteiden toteuttaminen siitä, kuinka toimia kuuron henkilön kanssa, olisi mahdollinen tapa toteuttaa jatkotutkimusta. Harjoitustilanteiden opettaminen poliiseille tuli ehdotuksena poliisien kyselyn vastauksista, joten tämä voisi mahdollisesti olla esimerkiksi toiminnallinen opinnäytetyö, mikäli Hämeen poliisilaitos olisi vielä jatkossa halukas tilaamaan vastaavanlaisen opinnäytetyön. Lisäksi opinnäytetyön aiheesta on myös mahdollista toteuttaa samanlainen työ muillekin viranomaisille.

LÄHTEET

Alanne, Kaisa 2011. Viittomakielistä työvoimaa, ole hyvä. Artikkelit 15.11.2011. Viitattu 16.4.2023 <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-marras-joulukuu-2011/viittomakielista-tyovoimaa-ole-hyva>

Alanne, Kaisa & Jokinen, Markku & Kauppinen, Liisa & Rönnerberg, Marika & Selin-Grönlund, Pirkko & Thurén, Virpi & Vihra, Tiina n.d. KUURROT YK:N VAMMAISSOPIMUKSESSA. Mitä sopimus antaa viittomakielisille kuuroille ja kuinka sitä voi soveltaa käytännössä, 27. Viitattu 2.5.2023. https://aineisto.viittomakielinenkirjasto.fi/crpd/pdf/kuurot_ykn_vammaissopimuksessa_final.pdf

Bräysy, Veli 2022. Kuinka kommunikoida poliisin kanssa, jos olet kuuro tai vaikea kuulla. 17.1.2022. Viitattu 14.4.2023. <https://f.nolset.fi/47835-kuinka-kommunikoida-poliisin-kanssa-jos olet-kuuro-tai-vaikea-kuulla>

Center for Hearing Loss Help 2023. Visor Cards – Deaf. Viitattu 2.5.2023. <https://hearinglosshelp.com/shop/visor-cards-deaf/>

Gavrilov, Tanja 2021. Mikä ihmeen kielellinen saavutettavuus. Blogiteksti 20.5.2021. Viitattu 10.2.2023. <https://ydinasia.humak.fi/blogit/mika-ihmeen-kielellinen-saavutettavuus/>

Hätäkeskuslaitos 2023a. Häätäilmoitus tekstiviestillä. Viitattu 30.3.2023. <https://112.fi/hataatekstiviesti>

Hätäkeskuslaitos 2023b. Häätäilmoitus viittomakielellä. Viitattu 30.3.2023. <https://112.fi/hataailmoitus-viittomakielella>

Hätäkeskuslaitos 2023c. Sovelluksen käyttö. Viitattu 30.3.2023. <https://112.fi/sovelluksen-kaytto>

Invalidiliitto 2023a. Vammaisen oikeudet. Viitattu 20.2.2023. <https://www.invalidiliitto.fi/vammaisuus/vammaisten-oikeudet>

Invalidiliitto 2023b. YK:n vammaissopimus. Viitattu 20.2.2023. <https://www.invalidiliitto.fi/vammaisuus/vammaisten-oikeudet/ykn-vammaissopimus>

Jokinen, Veera 2018. Visuaalisempaa viittomista yli kieli- ja kulttuurirajojen. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. 13–14. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/145301/Jokinen_Veera.pdf?sequence=1

Jyväskylän yliopiston koppa 2015. Määrällinen tutkimus. Viitattu 3.5.2023. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>

Jyväskylän yliopiston koppa 2021. Laadullinen tutkimus. Viitattu 3.5.2023. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Kantti 2023. Viittomakielinen keskustelu. Viitattu 15.4.2023. <https://www.kantti.net/viittomakieli/viittomakielen-alkeita-5>

Kehitysvammaliitto 2023. Selkokieli. Viitattu 16.4.2023. <https://www.kehitysvammaliitto.fi/selkokielella/selkokieli/>

Keski-Jyrä, Lotta 2012. Poliisi, kuuro, viittomakielentulkki. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/44594/Keski-Jyra_Lotta.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Klaus 2022. Kenttämies vai rikostutkija – erilaiset työnkuvat poliisissa. Blogikirjoitus 5.1.2022. Viitattu 5.4.2023. <https://poliisivalmennus.fi/kenttamies-vai-rikostutkija-erilaiset-tyonkuvat-poliisissa/>

Kotimaisten kielten keskus 2023. Suomen viittomakielet. Viitattu 20.2.2023. https://www.kotus.fi/kielitieto/kielet/suomen_viittomakielet

Kuuloliitto 2023a. Kommunikaatio. Viitattu 15.4.2023. <https://www.kuuloliitto.fi/selkea-puheja-huulioluku/>

Kuuloliitto 2023b. Kuulovammat. Viitattu 20.2.2023. <https://www.kuuloliitto.fi/kuulovammat/>

Kuuloliitto 2023c. Sisäkorvaistute. Viitattu 3.5. <https://www.kuuloliitto.fi/kuulo/sisakorvaistute/>

Kuurojen Liitto 2022. Yhdistyshuone. Jäsenedistykset. Viitattu 2.5.2023. <https://kuurojenliitto.fi/yhdistyshuone/jasenyhdistykset/>

Kuurojen Liitto 2023a. Häätätulkki lista. 13.2.2023. Viitattu 1.4.2023. <https://kuurojenliitto.fi/hatatulkki lista/>

Kuurojen Liitto 2023b. Kuuro potilas – apua. Viitattu 16.4.2023. https://kuurojenliitto.fi/wp-content/uploads/2020/02/kuuro_potilas_apua.pdf

Kuurojen Liitto 2023c. Viranomaisille. Viitattu 30.4.2023. <https://kuurojenliitto.fi/viranomaisille/>

Kuurojen Liitto ry & Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2010. Suomen viittomakielten kieli poliittinen ohjelma. Helsinki: Multiprint.

Laine, Minttu 2016. Viittomakielentulkin katsekontakti asioimistulkkauksen siirtymätilanteissa: multimodaalinen näkökulma. Kielten laitos, Jyväskylän yliopisto. Maisterintutkielma. 18. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/51493/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201610034247.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Leinonen, Rita 2019a. Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmät. Verkkojulkaisu. Viitattu 3.5.2023. <https://spoken.fi/laadullisen-tutkimuksen-aineistonkeruumenetelmat/>

Leinonen, Rita 2019b. Määrällisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmät. Verkkojulkaisu. Viitattu 3.5.2023. <https://spoken.fi/maarallisen-tutkimuksen-aineistonkeruumenetelmat/>

Leppänen, Stefan 2009. Poliisi ampui etälamauttimella kuuroa kehitysvammaista. Uutisartikkeli 29.7.2009. Viitattu 16.4.2023. <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/2009072910001697>

Mäkelä, Katriina 2016. Poliisi ampui kuuron autoilijan – ei pysähtynyt. Uutisartikkeli 23.8.2016. Viitattu 16.4.2023. <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/2016082322213778>

Oikeusministeriö 2023. Viittomakielet. Viitattu 20.2.2023. <https://oikeusministerio.fi/viittomakielet>

Papunet 2020. Materiaalia kommunikoinnin tukemiseen. Kuvakom-sovellus. Viitattu 2.5.2023. <https://papunet.net/materiaalia/kuvakom-sovellus>

Poliisi 2023. Hämeen poliisilaitoksen organisaatio. Viitattu 30.4.2023. <https://poliisi.fi/organisaatio-ja-johto-hameen-poliisilaitos>

Poliisiammattikorkeakoulu 2023a. Eettinen vala. Viitattu 5.4.2023. <https://polamk.fi/eettinen-vala>

Poliisiammattikorkeakoulu 2023b. Poliisi (AMK) -tutkinnon opetussuunnitelma (180 op) 2022–2024. <https://polamk.fi/documents/25254699/37709942/Poliisi-amk-opetussuunnitelma.pdf/739255c8-04c2-f693-c381-0128bbe13c09/Poliisi-amk-opetussuunnitelma.pdf?t=1675253006599>

Poliisihallitus. Poliisin eettinen vala. 26.6.2020. Viitattu 5.4.2023. <https://poliisi.fi/documents/25235045/138938434/POL-2020-4007,+26.06.2020+Poliisin+eettinen+vala.pdf/fb137795-0a5d-2748-2084-4717e40fc56f/POL-2020-4007,+26.06.2020+Poliisin+eettinen+vala.pdf?t=1668518336761>

Poliisilaki 872/2011

Poliisivalmennus 2023. Poliisikoulutus. Viitattu 10.4.2023. <https://poliisivalmennus.fi/poliisikoulutus/>

Posti, Annika 2019. Lapset ovat usein yksin kielensä ja kulttuurinsa kanssa lähikouluissa. Kuu-rojen lehti 2/2019.

Rönberg, Marika n.d. Häätäpuhelu viittoen. Viitattu 16.4.2023. <https://www.klvi.fi/hatapu-helu-viittoen/>

Salonen, Emma 2018. Asiakaspalvelun merkitys poliisin työssä ja asiakaspalveluvalmiuksien koulutus Poliisi AMK-tutkinnossa. Poliisiammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/157134/ON_Salonen.pdf?sequence=1

Selkokeskus 2023. Selkokieli. 27.7.2021. Viitattu 14.4.2023. <https://selkokeskus.fi/selkokieli/>

Silvennoinen, Teemu 2018. Viittomakielinen käännöspankki poliisiviranomaisen kenttätyöhön. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/145477/Silvennoinen_Teemu.pdf?sequence=1

Takala, Jouni 2023. VS: Infopaketti poliisin työn kenttätilanteista. Email jouni.takala@poliisi.fi 13.2.2023.

U.S. Department of Justice 2020a. GUIDE FOR LAW ENFORCEMENT OFFICERS When In Contact With People Who Are Deaf or Hard of Hearing. 25.2.2020. Viitattu 4.2.2023. <https://archive.ada.gov/PCALawEnfGuide.htm>

U.S. Department of Justice 2020b. Communicating with People Who Are Deaf or Hard of Hearing: ADA Guide for Law Enforcement Officers. 25.2.2020. Viitattu 4.2.2023. <https://archive.ada.gov/lawenfcomm.htm>

Viittomakielialan Osuuskunta Via 2023. Häätulkkaus. Viitattu 15.4.2023. <https://osuuskuntavia.fi/hatatulkkaus/>

Viittomakielinen kirjasto 2023a. Pieni sanakirja. Viitattu 16.4.2023. <https://viittomakielinenkirjasto.fi/sarja/pieni-sanakirja/>

Viittomakielinen kirjasto 2023b. Tutustutaan poliisiopintoihin viittomakielellä. Viitattu 14.4.2023. <https://viittomakielinenkirjasto.fi/video/tutustutaan-poliisiopintoihin-viittomakielella/#info>

Wavefront centre for communication accessibility 2021. New Accessible Visor Card for the Deaf and Hard of Hearing Community. Viitattu 2.5.2023. <https://www.wavefrontcentre.ca/accessible-visor-card/>

Yhdenvertaisuus 2023. Mitä yhdenvertaisuudella tarkoitetaan. Viitattu 10.2.2023. <https://yhdenvertaisuus.fi/mita-on-yhdenvertaisuus>

LIITTEET

LIITE 1

POLIISIN WEBRPOL -VERKKOKYSELY

Kuinka parantaa kuuron ja poliisin välistä vuorovaikutusta poliisin kenttätilanteissa?

Saatekirje

Olemme 4. vuoden tulkkioiskelijoita Humanistisesta ammattikorkeakoulusta, Helsingistä. Teemme opinnäytetyötä, jonka aiheena on kuuron ja poliisin kohtaaminen kenttätilanteissa, joissa ei ole ollut viittomakielen tulkkia paikalla. Kuuroilla tarkoitetaan henkilöä, joka ei kuule ja joka käyttää kommunikoidessaan viittomakieltä. Tämän Webropol-kyselyn tarkoituksena on saada selville, kuinka vuorovaikutustilanteet ovat sujuneet, kun yhteistä puhuttua kieltä ei ole ollut. Kyselyyn vastanneilta on tarkoitus selvittää myös ajatuksia siitä, miten kenttätilanteissa tapahtuvia kohtaamisia kuurojen kanssa voisi tulevaisuudessa kehittää sujuvammiksi.

Tässä kyselyssä on sekä avoimia, että monivalintakysymyksiä. Kaikkiin kysymyksiin vastaaminen ei ole pakollista, mutta kattavien tutkimustulosten kannalta toivomme, että vastaisit mahdollisimman moneen. Kyselyyn vastaaminen kestää alle 10 minuuttia.

Vastauksesi käsittelevät opinnäytetyön tekijät. Käsittelemme vastauksia enintään 12 kuukautta kyselyn päättymisajankohdasta eteenpäin. Tutkimusaineistoa säilytetään muistitikulla. Aineisto tuhotaan sen jälkeen, kun opinnäytetyö on valmistunut ja hyväksytty. Valmiissa opinnäytetyössä henkilö, paikka tai aika ei ole tunnistettavissa.

Kyselyyn vastaamalla annat luvan käyttää vastauksiasi opinnäytetyössä.

Vastausaikaa on 26.2.2023 asti.

Mikäli sinulla tulee kysyttävää kyselystä tai opinnäytetyöstämme, voit olla yhteydessä sähköpostitse osoitteeseen: siiri.rytkonen@humak.fi

Kiitos kyselyyn vastaamisesta!

Yhteistyöterveisin,
Senni Bannat, Siiri Omar ja Tiia Portimo

1. Millaista tietoa/ohjeita/koulutusta olet saanut kuuron henkilön kohtaamiseen liittyen?

2. Oletko kohdannut työssäsi kuuroja henkilöitä?

- Kyllä (siirry kohtaan 2)
- Ei (siirry kohtaan 9)

3. Millaisissa tilanteissa olet kohdannut kuuroja henkilöitä?

4. Miten kommunikoitte kuuron henkilön kanssa (kynä ja paperi, puhelin, elekieli, kuvat, muu)?

5. Mikä kommunikoinnissa tuntui haastavalta?

6. Mikä kommunikoinnissa tuntui sujuvalta?

7. Mitä yhteisen kielen puuttumisesta on aiheutunut?

8. Miten kenttätilanteissa tapahtuvia kohtaamisia kuurojen kanssa voisi mielestäsi tukea/sujuvoittaa?

9. Millaista tietoa/taitoa/ohjeita/apua kaipaisit, jotta kohtaaminen kuuron henkilön kanssa sujuisi paremmin?

10. Muita tämän kyselyn herättämiä ajatuksia

LIITE 2

HAASTATTELUKYSYMYKSET KUUROILLE

1. Millaisissa tilanteissa olet kohdannut poliisin ilman tulkkia?
2. Millaisia kokemuksia sinulla on kommunikaatiosta poliisin kanssa ilman tulkkia; Miten tilanne sujui? Mikä toimi/onnistui? Mikä ei?
3. Miten kommunikoit poliisin kanssa (kynä ja paperi, puhelin, elekieli, kuvat, muu)?
4. Mitä menetelmiä poliisit käyttivät oma-aloitteisesti kommunikoidessaan kanssasi?
5. Mitä yhteisen kielen puuttumisesta on aiheutunut?
6. Millaisia toimintavaihtoehtoja sinulle tulee mieleen tilanteisiin, joissa poliisi ja kuuro kohtaavat, eikä tulkkia ole käytettävissä.
7. Mikä näistä esittämistäsi vaihtoehtoista olisi sinun mielestäsi paras?
8. Mitä poliisin olisi mielestäsi hyvä tietää kuuroista, kuuroudesta, kuuron kanssa kommunikoinnista? Mitä poliisin olisi hyvä ottaa huomioon, muistaa.
9. Mitä poliisin ei kannata tehdä?
10. Mitkä olisivat mielestäsi niitä yksittäisiä viittomia, jotka poliisin olisi hyvä tunnistaa ja osata käyttää?
11. Mitä muita kohtaamista ja kommunikointia tukevia menetelmiä poliisien olisi mielestäsi hyviä tietää, osata hyödyntää?
12. Muita ajatuksia tai vinkkejä.

LIITE 3

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

HUMAK[®]

Tutkimuksen nimi: Kuinka parantaa kuuron ja poliisin välistä vuorovaikutusta poliisin kenttätilanteissa?
Tutkimuksen toteuttaja:

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Siiri Omar, Senni Bannat & Tiia Portimo

Puh. 0456445733 (Senni Bannat)

siiri.rytkonen@humak.fi, senni.bannat@humak.fi, tiia.portimo@humak.fi

Vastaava ohjaaja Outi Kuvaja, 0504119596 outi.kuvaja@humak.fi

Minua **[tutkittavan nimi]** on pyydetty osallistumaan yllämainittuun tutkimukseen, jonka tarkoituksena on tarkastella erilaisia vuorovaikutustilanteita kuuron ja poliisin välillä, jossa ei ole tulkkia paikalla. Tutkimuksesta saatujen vastausten perusteella luodaan ohjeistukset poliisille siitä, kuinka tulisi kohdata kuuro henkilö vastaavissa tilanteissa.

Olen saanut tutkimustiedotteen ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta, oikeuksistani sekä tutkimuksen mahdollisesti liittyvistä hyödyistä ja riskeistä. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini.

Olen saanut tiedot tutkimukseen mahdollisesti liittyvästä henkilötietojen keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta ja minun on ollut mahdollista tutustua tutkimukseen liittyvään tietosuojaselosteeseen.

Osallistun tutkimukseen vapaaehtoisesti. Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan tutkimukseen.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumukseni, minusta keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukseen.

Jos tutkimukseen liittyvien henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus, vahvistan allekirjoituksellani suostumukseni myös henkilötietojeni käsittelyyn. Minulla on oikeus peruuttaa suostumukseni tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla.

HUMAK[®]

Allekirjoitus: _____

Nimenselvennys: _____

Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus sekä kopio tutkimustiedotteesta liitteineen jäävät tutkijan arkistoon. Tutkimustiedote liitteineen ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle.

LIITE 4

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Tiedote tutkimuksesta

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

”Kuinka parantaa kuuron ja poliisin välistä vuorovaikutusta poliisin kenttätilanteissa?”

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Teitä pyydetään mukaan tutkimukseen, jossa tutkitaan kuuron ja poliisin välistä vuorovaikutusta poliisin työn kenttätilanteissa, ilman tulkkia. Olemme arvioineet, että sovellutte tutkimukseen, koska teillä saattaa olla kokemuksia vastaavista tilanteista. Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja teidän osuuttanne siinä. Perekdyttyänne tähän tiedotteeseen teille järjestetään mahdollisuus esittää kysymyksiä tutkimuksesta, jonka jälkeen teiltä pyydetään suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kieltäytyminen ei vaikuta mitenkään teihin kuurojen yhteisön jäsenenä. Vastauksia käsitellään opinnäytetyössä täysin nimettömänä. Voitte myös keskeyttää tutkimuksen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli keskeytätte tutkimuksen tai peruuttatte suostumuksen, teistä keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella erilaisia vuorovaikutustilanteita kuuron ja poliisin välillä, jossa ei ole tulkkia paikalla. Tutkimuksesta saatujen vastausten perusteella luodaan ohjeistukset poliisille siitä, kuinka tulisi kohdata kuuro henkilö vastaavissa tilanteissa.

Tutkimuksen toteuttajat

Tutkimus tehdään opinnäytetyötä varten, jonka toteuttavat Humanistisen ammattikorkeakoulun 4. vuoden opiskelijat (Siiri Omar, Senni Bannat ja Tiia Portimo). Opinnäytetyön tekijät vastaavat tutkimuksen toteutuksesta kokonaisuudessaan.

Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Tutkimukseen osallistuminen kestää noin 15-30 minuuttia, riippuen siitä, kuinka paljon haastattelun aikana ilmenee keskustelua. Tutkimus toteutetaan siten, että järjestämme etäyhteydellä haastattelun sovittuna päivänä haastateltavan/haastateltavien kanssa. Haastattelu tallennetaan, jotta siinä ilmeneviä vastauksia voidaan jälkeempään opinnäytetyössä käsitellä. Haastatteluun osallistujat tulevat pysymään nimettöminä opinnäytetyössä.

Tutkimuksen mahdolliset hyödyt

Tutkimustulosten perusteella tulee opinnäytetyön tilaajalle, poliisille, ohjeistukset kuuron henkilön kohtaamisesta kenttätilanteissa. Nämä ohjeistukset hyödyntävät heitä jatkon kannalta toimimaan mahdollisimman toimivalla tavalla.

Kustannukset ja niiden korvaaminen

Tiedote tutkimuksesta**HUMAK[®]**

Tutkimukseen osallistuminen ei maksa teille mitään.
Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta. Tutkimus toteutetaan etäyhteydellä.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Kyseessä on opinnäytetyö, joka julkaistaan avoimesti Theseus-tietokannassa. Tutkimuksista ilmenneitä vastauksia käytetään opinnäytetyössä nimettöminä.

Tutkimuksen päättäminen

Myös tutkimuksen suorittaja voi keskeyttää tutkimuksen, jos huomataan, että tutkimuksen aikana ilmenee asiaton tai uhkaava käytöstä.
Tutkimuksesta ilmenneet tulokset tulevat ilmi opinnäytetyössä nimettöminä, Theseus-tietokannassa.

Lisätiedot

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään tutkimukseen liittyviä kysymyksiä tutkimuksen suorittajalle tai opinnäytetyön ohjaajalle.

Yhteystiedot

Tutkimuksen suorittaja (opinnäytetyön tekijä)

Nimi: Siiri Omar, Senni Bannat ja Tiia Portimo

Puh. 0456445733

Sähköposti: siiri.rytkonen@humak.fi, senni.bannat@humak.fi, tiia.portimo@humak.fi

Opinnäytetyön ohjaaja

Titteli: Lehtori

Nimi: Outi Kuvaja

Korkeakoulu / yksikkö: Humanistinen ammattikorkeakoulu

Puh. 0504119596

Sähköposti: outi.kuvaja@humak.fi

Tiedote tutkimuksesta

HUMAK[®]

Tutkimuksen tietosuojaseloste: Henkilötietojen käsittely tutkimuksessa

Tässä tutkimuksessa noudatetaan voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä (EU:n yleinen tietosuoja-asetus, 679/2016 ja voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö).

Tutkimuksessa / opinnäytetyössä ei tarvita tietosuojaselostetta, mikäli tiedonkeruu suoritetaan täysin anonymisti:

Anonymisoidut tiedot

Anonymisointi tarkoittaa henkilötietojen käsittelyä niin, että henkilöä ei enää voida tunnistaa niistä. Tiedot voidaan esimerkiksi karkeistaa yleiselle tasolle (aggregoida) tai muuttaa tilastolliseen muotoon siten, etteivät yksittäistä henkilöä koskevat tiedot ole enää tunnistettavassa muodossa. Tunnistamisen täytyy estyä peruuttamattomasti ja siten, että rekisterinpitäjä tai muu ulkopuolinen taho ei voi enää hallussaan olevilla tiedoilla muuttaa tietoja takaisin tunnistettaviksi.

Anonymisoinnissa on otettava huomioon kaikki kohtuudella toteutettavissa olevat keinot, joiden avulla tiedot voitaisiin muuttaa takaisin tunnistettaviksi. Rekisterinpitäjän on varauduttava myös siihen, että kerran tehty anonymisointi voi heiketä ajan ja teknisen kehityksen myötä.

Anonymisoinnin yhteydessä on huomioitava, että henkilö voi olla tunnistettavissa muutoinkin kuin nimen perusteella. Kerättävä aineisto voi sisältää henkilöstä yksityiskohtaista tietoa (esim. harvinainen sairaus) siten, että hän välillisesti tunnistettavissa.

Anonymisoituja tietoja ei enää katsota henkilötiedoiksi eikä niihin näin sovelleta tietosuojasäännöksiä.

Muussa tapauksessa tutkimuksen / opinnäytteen liitteeksi tulee tehdä tietosuojaseloste. Humak on toteuttanut valmiin, helposti täytettävän pohjan tätä varten. Selostetta tehdessä voi kääntyä Humakin tietosuojatoimiston puoleen security@humak.fi.

LIITE 5

POLIISIN EETTINEN VALA

Lupaan parhaan kykyni ja taitoni mukaan käyttäytyä aina ja kaikissa tilanteissa poliisin arvolle sopivalla tavalla.

Kunnioitan jokaisen ihmisarvoa ja oikeuksia.

Käytän poliisin valtuuksiani lainsäätäjän tarkoittamalla tavalla.

Noudatan esimiesteni käskyjä ja olen valmis kohtaamaan poliisin ammattiin liittyvät vaarat.

Toimin avoimesti ja sovinnollisuutta edistäen.

Käyttäydyn rehdisti, auttavaisesti ja ammatillista yhteishenkeä vahvistaen.

Olen oikeudenmukainen ja toimin koko työyhteisön parhaaksi.

Tällä tavalla tahdon poliisina palvella.

LIITE 6

OHJEISTUKSET KUURON HENKILÖN KOHTAAMISEEN

Ohjeistukset kuuron henkilön kohtaamiseen

- Huomion saamiseksi heiluta kättä tai taputa kevyesti olkapäälle
- Pidä katsekontakti
- Pidä kehonkieli ystävällisenä
- Käytä ilmeitä ja eleitä apuna kommunikointiin (hymy, nyökkäykset)
- Käytä visuaalisuutta apuna kommunikointiin (osoitukset, peukalot ylös/alas)
- Kirjoittaessa kynällä ja paperilla, pidä lauseet lyhyinä ja sanat selkokieლისinä (ei vaikeaa terminologiaa)
- Älä huuda/korota ääntä
- Käsiraudat aina eteen (jos mahdollista)
- Hätätulkkilista:
<https://kuurojenliitto.fi/hatatulkkilista/>
- Verkkosivut, joista löytää helposti viittomia:
<https://viittomahaku.fi/>
<https://suvi.viittomat.net/>
<https://finsl.signwiki.org/index.php/Etusivu>